Sızıntı

EYLÜL : 1979
SAYI : 8
YIL : 1

Daldan kopan bir meyve gibi yalnız düşüşümüze,
ayaklar altında ezilişimize,
rahmetten cüda kalışımıza ağlayalım.

Hak Rahmetinin insan gözünde damla damla olmasıdır gözyaşları.

Dilin, duygunun ve gönlün el ele, yüz yüze birleştiği, iç içe girdiği anın çiçekleşmesi üzerinde jaledir gözyaşları.

Cennet hurilerinin kulaklarındaki küpeler, göz damlalarının yanında toprak kadar aşağı ve değersiz kalır…

Heybet, korku, saygı ve sevgi gibi insanı duygulandıran gönül tasını yakan; kalpten sefil arzuları sıyırıp atan, ulvi hislerin çepeçevre ruhu sardığı anın şahadet kanıdır gözyaşları.

Bulut bulut yükselip, Hak rahmetinin eteklerine dudak gezdiren, bu fani âlemin bekaya mazhar pırlantalarıdır gözyaşları.

Bu tuzak ülkesinde böylesine pervaz edişlerle arşiyeler yapıp, nazlı nazlı lâhut âleminin kapısını çalmak başka hangi faniye müyesser olmuştur?

Eserinde esrarını izlemek; buldukça aramaya istek kazanmak ve Yunus diliyle “Deryada mahi ile sahranda ahu ile” O’nu yâd etmek, inlemek.

Her yerde onun haberini sormak ve sonra çözülen her düğüm karşısında buzlar gibi erimek. Sel olup çağlamak başını taştan taşa vurup ağlamak.

Tıpkı Yunus gibi, Celaleddin-i Rumi gibi. Devrin “Büyük dertlisi” gibi yanmak, yakılmak… Hangi saadet bundan daha tatlı, hangi haz bundan daha içten olabilir? Annenin ağlaması içten içedir; riyasız ve arîdir; bir iniltisinde binlerce ney feryadı gizlidir.

Yavru da ağlar… Hem de dünyaya gelir gelmez. İyi güne ereceğine, saadet göreceğine. Yahut başına geleceklere, ihmal edilişine. Ataların günahına ya çevrenin körlüğüne.

Ak alınlı, ak duvaklı geline, ananın en kıymetli hediyesi ayrılık gözyaşlarıdır. İnce gelin, hayatın sonuna kadar o saflardan saf, inci danesi gözyaşlarını unutamaz. Onları unuttuğu gün anayı, atayı da unutur.

Bir düşünün Gözü dolu bulut ana, üzerimize ağlamasa, nice olur halimiz? Ya o da denizler gibi cimri olsaydı; güneş vurmadan incelmese buharlaşmasa ve yukarı uçmasaydı. Ya bulut öyle mi? Yaz demez, kış demez, bahar demez, güz demez daima ağlar.

Nebisi diliyle Hak; millet haysiyetini, memleket namusunu görüp gözeten göze denk tutar AĞLAYAN GÖZÜ. Zaten Ağlamayan gözden sana sığınırım“ dememiş miydi o? Tıpkı şeytanın hilelerinden, hasis duyguların ezip geçmesinden Allah’a sığındığı gibi.

Ermişin nazarında gözyaşları, cennet pınarlarından daha değerlidir. Zira o damlalar tamuyu söndürecek bir iksir sayılır (Rahmeti Sonsuz)’un katında…

Hakk’ın safi Nebisi Adem (as) saadet kasesini gözyaşları ile doldurup içmedi mi?

Dertli Nebi, tufan Peygamberi (as) o katrelerle âlemi sele vermedi mi? Yaratılış esrarına ilk dokunan Mevla’nın Halil’i “Hasbi, hasbi diyerek” gözyaşlarıyla ateşi “berd ü selam” etmedi mi?

O incelerden ince, Hak esrarının merkezleştiği Faraklit müjdecisi Ruhullah'ın hali hep ağlamak değil miydi?

Masum Resul Davut (as.)'ın ağlamalı feryadı değil miydi ki, insan derununda lahuti Ahenk ve sızlanışın adı olan Zebur'u tilavet ederken en ince gönül telleri üzerinde yüzlerce mızrabın ahı duyulurdu…

Ve son durakta, en doğru yolun başında, büyük muammanın (keşşafı), yaradılışın özü aziz ruh, kördüğümü çözer gibi bu esrarı gözyaşlarıyla çözmedi mi? Ta ana kucağında bin niyaz ile "Ümmetim, Ümmetim..." dediği andan (ba'sü badelmevt)'e ve ötesine kadar hep aynı şey için inlemedi mi? Şair İkbal, bir yüksek toplulukta, ruhların huzurunda, Nebiler Nebisine (En muteber hediye) deyip, bir bardak şehit kanı takdim etmişti. Ben gökler ötesi o Ali meclise çağrılsaydım, günahına ağlamış kimselerin gözyaşlarını alır götürürdüm.

"Ağla ey gözlerim, gülmezem ayruk

Dost iline varup, gelmezem ayruk."

Kavuşmak için ağlamak ve kavuşmuş olmaktan ötürü ağlamak...

Yetimin ağlayışı, ümitsizin ağlayışı değil bu… Bu ağlayış tam bilemeden, öze eremeden veya visalin neşesinden huzurun heybetinden doğup gelen bir ağlayıştır. Sonunda rahmetin tebessümü olduğu için de tatlıdır. Bu ağlayış, bulup bildiğini bul- durma ve bildirme yolunda olduğu için hüsransızdır.

"Sular gibi çağlasan, Eyyup gibi ağlasan,

Ciğergahı dağlasan ahvalini sormaz mı?"

Anadolu insanı bu manada ağladı. Kurduğu ümranların çamurunu böylesine gözyaşlarıyla yoğurdu.

Gözyaşları ruh inceliğinin şahitleridir. İnce insan, yüzünü gözyaşları ile yıkayan insandır. İçi sızlamayanlar, kirpiği ıslanmayanlar kem talih hoyratlarıdır. Bu incelik bir havari inceliği de değildir. Şecaat ve cesaret arz edeceği yerde, aslan gibi kükreyişleriyle onu demirler, tunçlar kadar sert ve bükülmez bulursun. İşte o en büyük devlet adamı Ömer, Peygamber halesinde en büyük devlet adamı; şiddeti, öfkesi ve nefretiyle beraber, bir kalbi kırığın yanında, bir "yerdeki yüz" karşısında çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlar ve etrafını da ağlatırdı.

O manzumede daha niceler vardır ki, haykırışı arlanın ödünü koparmış, ormana velvele salmış, harp meydanlarından bir haykırışla bin hanüman harap etmiştir: fakat Hakkın huzurunda, muhasebe anında öylesine incelerden ince bir hal almıştır ki, ancak Cennet hurileri o kadar incelikten haberdar olabilirdi.

Uzun senelerden beri ne kadar hasretiz gözyaşlarına... Onu, bu memleketin taşına, toprağına, evine, mabedine sormalı. Sormalı şu dağlara, taşlara ve üzerinde uçuşan kuşlara. Ve bütün maziye sormalı. Bağrına kaç damla gözyaşı düştüğünü. Sonra mabetlerdeki sütunlara, geniş kubbelere ve çevredeki cidarlara... Ne zamandan beri hıçkırığa hasret olduklarını. Seccadelere de sormalı, kaç defa gözyaşlarıyla ıslandıklarını. Bu kadar içten uzaklaşılan, bu kadar gönüle yâd kalınan ikinci bir devir gösterilebilir mi?

Şimdi sizler ey bütün bir tarih boyunca ağlamayı unutmuşlar, gamsızlar, dertsizler ve ağlanacak hallerine gülenler! Gelin şu çıkmazın başında durup asırlık gamsızlığımıza bir son vererek beraber ağlayalım. Cehaletimize ağlayalım. Kaybettiğimiz şeylerden habersizliğimize ağlayalım. Kusurdan bir heykel haline gelmiş mahiyetimize, duygularımızın dumura uğrayışına ve hoyratlaşan gönlümüze ağlayalım. Bu vaziyette

öleceğimize, öldüğümüz gibi dirileceğimize, tasmalı ve prangalı büyük imtihanda, en büyük merasimde fevc fevc geçecek olan mazinin şanlıları arasında yer bulamayacağımıza ağlayalım. Daldan kopan bir meyve gibi yalnız düşüşümüze, ayaklar altında ezilişimize, rahmetten cüda kalışımıza ağlayalım.

Yukarılara doğru güvercinler gibi kanat çırpalım ve çok yükseklerde öyle bir “AH’ edelim ki, ünümüz, gözyaşlarından meydana gelen bulutları harekete getirsin. Sonra ateşimizi söndürecek 0 damlalar, yağmurlar gibi başımızdan aşağıya insin ve ateşimizi yangınımızı söndürsün. Km ve nefret ateşini. Bütün dünya ve ukba ateşini.

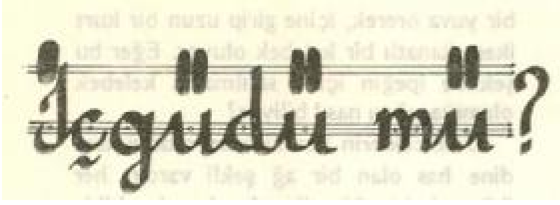
Allah’ım, Senden diliyor ve dileniyoruz: Gözlerimize yaş ver ve bizi ağlat, merhamet etmen için. Senden uzak kalış hasretini duyamayışımıza ağlat. Gönlün şak-şak oluşuna, ağyar ateşine yanışına. Öyle ağlat ki, sineler kebap olsun; ondan bir bir feryat çıksın, meleği ve feleği velveleye versin.

Beni de ağlat, gece kadar karanlık ruhuma şefkat et de ağlat. Ağlamalarıma dahi ağlamam lazım geldiği için ağlat. Bükülmüş şu kaddime, solgun ve ölgün rengime, burulmuş boynuma ve kırık kalbime merhamet et de ağlat. Şu en sakin anda, sızlanışlara cevap verdiğin dakikalarda, kapkara gönlümle değil, senden başkasına secde etmeyen başımla sana dönüyor, titreyen dudaklarımla ağlatmanı diliyorum.

Heyhat ki “Merhamet, Merhamet” diyeceğim an, bir hail gibi günahlarım karşıma dikiliyor ve içimde yığın yığın burkuntu meydana getiriyor. Allah’ım! Benim uzaklığım itibariyle değil, senin yakınlığın hürmetine kalbime rikkat ver ve öyle ağlat ki, kendimi kaybedeyim, yolunda ar ve haysiyetten geçeyim ta “Bu delidir” desinler.

“Gidip boynumda zincir ile ol Ravza-ı Pak’a o denli ağlayan ben ki, görenler hep beni divane sansın” Ola ki, düşen damlalardan bir tanesi aşkına düşmüş olur; işte o, benim için ummanlara bedeldir. Şehit kanı kadar aziz gözyaşları içinde nefesimi keserken varlık sırrını bana duyur. Şu kararsız gönlümü doyur. Hicabımdan yüzümü saklamaya çalışayım. Habibi’ne görünmek istemeyeyim. Pişdarım ve âli rehberimden kaçayım. Sonra bir âli divan kurulsun. Ben zülüfleri dağınık, hıçkırıkları gırtlağında düğümlenmiş, yüzü karaların uğramadığı o divana çağrılayım “La tüahizna” kalkanıyla huzura varayım. Kirlerime göz yumup “Bu da bizdendi” desinler. Dilenciye bir mülk bağışlasınlar. Çöl yolcusunu sevindirip bir bulut ve bir meltemle imdadıma yetişsinler. Sevincimden orada yığılıp kalayım. Gözyaşlarım içinde boğulayım.

SIZINTI

Daha henüz dünyaya gelir gelmez annesinin ab-ı hayat musluklarını emen insan yavrusundan tutun da, arının yaptığı harika petek ve bala, örümceğin ördüğü akıl almaz ağ tuzaklarına, ipekböceğinin emeğinin semeresi olan ipeğe kadar pek çok hadiseyi ilim bugün (içgüdü) olarak isimlendirmekte, fakat mahiyetini açıklayamamaktadır. Bu tabirin içinde hayvanlardaki bütün karışık hadiselerle birlikte mekanizması henüz çözülemeyen kuşlar ve balıklar gibi canlıların göçlerini de zikredebiliriz. Çeşitli kitaplarda (içgüdü) hakkında aşağıdaki tarifleri bulabilirsiniz: Onlardan birkaçını şöyle sıralamak faydalı olur.

A - Aynı cinsten olan bütün fertlerde doğuştan ve irsi olarak bulunan, hiç değişmeyen, birden ortaya çıkan, ferdin iradesi olmadan bir gayeye hasredilmiş bulunan davranış (koruma içgüdüsü, arıların bal yapması).

B - Bir şeye karşı duyulan tabii meyelan

C - Organizmayı o cinse has olan bir gayeye erdirmeye sürükleyen hareket meyelanı, mesela bir örümceğin ağ örmesi; davranıştaki tabii ve irsi olan faktör.

D - Somatik meydana gelişlerin ruhi tezahürü

E - Hücre faaliyetleri neticesi meydana gelen ve beyinde psikolojik duygulara sebep olan mahalli hisler.

F - Hormik psikolojiye göre maksatlı davranışların içten gelen kaynağı, psiko-kimyevi beden faaliyetleriyle boşalan ve tatmin edilinceye kadar organizmada gerginlik yapan enerji.

Görüldüğü gibi bu açıklamalar (içgüdüyü) sadece tarif ve tasnif etmekten öte- ye gidememekte, hadiselerin meydana geliş sebeplerini, tesirlerini, asıl failini açıklayamamaktadır. Halbuki bugün birçok kişi canlılarda (içgüdü) diye tarif edilen kompleks hadiselerin bütün sebep ve teferruatıyla bilindiğini zannetmekte ve araş - tırılmış basit bir hadise olarak görmektedir. Aslında bu şekilde bir hadiseye isim vermek veya kâinatta ait bazı kanunları formüle etmek, o hadisenin tamamen araştırılıp, bütün cihetleriyle bilindiğini ve artık o hadisenin kanununu koyanı araştırmaya ihtiyaç kalınmadığını göstermez. Bilakis daha fazla hadiselerin asıl sebeplerini ve hakiki railini araştırma cihetine sevk etmelidir.

Karınca, Termit ve Arılar gibi cemiyet halinde yaşayan böcekler o derece karışık davranışlarda bulunurlar ki, bu hayvanlarda akıl olmadığını düşünmek şaşırtıcı gibi gelir, hâlbuki onların çok karışık davranışları akla ve iradeye bağlı değildir, zaten hayvanlarda akıl da yoktur. Akıllı ve şuurlu kabul ettiğimiz günümüzün modern insanları dahi tam huzurlu ve sakin bir cemiyet hayatı kuramadığı halde, bu böcekler o kadar intizamlı bir hayat kurmuşlardır ki insan hayret ediyor, hatta bu hayvanlarda akıl aramaya çalışıyor.

Bu böceklerde cemiyet nizamına çok dikkat edilir; işçi arıların petek yapması, yavru ve kraliçe arıları beslemeleri, kovanı temizlemeleri, tamir etmeleri çok büyük bir intizam ve düzen içinde olur. Eğer kovanın içi sıcaksa yumurtaları soğutmak için kanat çırpan anlar, şayet koyanın içi soğuksa yumurtaların etrafına toplanarak onları ısıtırlar. Acaba işçi arı bu işi nereden öğrendi? Ona yumurtaların bu şekilde bozulmadan bakılabileceğini kim öğretti? İşçi arı bal yapabileceği bir çiçek bulduğunda bunu diğer arılara haber verirken güneşe göre bir açı çizerek bazı dönme hareketleri yapmaktadır, bu şekilde yön tayin etmeyi arı nereden öğrenebilir? Ya o düzgün altıgenlerden petek yapmayı kim öğretti, arı hangi aklıyla öğrendi. Harika bir antiseptik ve tedavi edici hassaya sahip olan ve besleyici değeri tam olan içinde çeşitli mineral ve vitaminleri havi bulunan balı yapmayı arı hangi laboratuarda öğrendi, formülünü kimden aldı?

Tekstil fabrikalarında henüz bir benzeri yapılamayan ipeği, bir kelebeğin larvası nasıl yapıyor. Bu ipekle kendisine bir yuva örerek, içine girip uzun bir kurt iken, kanatlı bir kelebek oluyor. Eğer bu şekilde ipeğin içine sarılmazsa kelebek olamayacağını nasıl biliyor?

Örümceklerin her türünün sadece kendine has olan bir ağ şekli vardır, her örümcek hiç öğretilmeden hangi şekilde ağ yapacağını bilir- örümcek ağının ipeksi telcikleri, iplik halinde salgılandığı anda havanın tesiriyle katılaşan albüminsi bir proteindir. Bunların salgıladıkları andaki inceliklerini tespit etmek hemen hemen imkânsızdır. Bizim gözle görebildiğimiz her iplik aslında birçok iplikçiğin birleşmesinden meydana gelmiştir, bu halde bile çapı 0.03 mikrondan fazla olamaz. Örümcek bu iplik ile ustalıkla bir ağ örer, bu ağlara takılan sineğin titreşimlerini hissetmek için ipliğin son ucunu tutarak pusuda bekler. Acaba ağ kurarak avlanmayı örümceklere hangi usta avcı öğretti?

Tavuk yumurtalarının içine konulan bir ördek yumurtasından diğer yavrularla birlikte çıkan ördek yavrusu dosdoğru suya koşarken, tavuk yavruları toprak gagalamakla meşguldür. Acaba bu ördek yavrusuna yumurta içindeyken yüzme mi öğretildi? Anne ve babasından uzakta kuluçka makinesinden çıkartılan bir kuş laboratuarda beslenip büyütülüyor, dolayısıyla yuva nedir bilmeyen kuş büyüdüğü zaman kendine has olan yuvayı yapıyor, eğer bu bir kırlangıç ise çamurdan bir yuva yapıyor, eğer bir çorapçı kuşu ise ağaç liflerinden çorap şeklinde kusursuz bir yuva örüyor. Yumurtadan çıktıklarından beri yuva hakkında hiçbir malumatı olmayan bu kuşlara diğer hemcinsleri gibi yuva yapmayı kim öğretmiş olabilir?

Hayvanlardaki esrarI ı sevk hadiselerine bir misal de göçleri gösterebiliriz. Bilhassa kuş ve balık cinsleri arasında çok yaygın olan göç hadisesine, diğer hayvan gruplarında da rastlanabilir.

Yılan balıkları dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın üremek için Atlas okyanusunun kuzey kısmındaki Sargasso denizine yönelirler. Leptocephaluslar (Yılanbalığı yavruları) burada doğarlar ve bu denizde bir müddet kaldıktan sonra

yavaş yavaş büyüyerek asıl yerlerine geri dönerler, tabii hiçbiri anasının ve babasının geldiği yeri görmeden, bilmeden ait oldukları kıtalardaki asıl sulara şaşırmadan vasıl olurlar. Som balığı ise erginleşmek için açık denizde birkaç yıl geçtikten sonra, yumurtlamak için kendisinin doğduğu akarsuya geri döner, hem de ters istikamette akan nehirde inatçı bir şekilde mücadele ederek hedefine varır.

Kuzey kutbunda yaşayan deniz kırlangıçları yavruları büyüyünce güneye doğru birkaç ay uçarak 18.000 km.lik bir mesafe kat ederek güney kutbuna varırlar. Büyük kısmı okyanus üzerinde geçen bu yolculuğun daha sonra bir de dönüşü vardır ve bu dönüş yolculuğunu da şaşırmadan tamamlarlar.

İtalya’da yavrulayan leyleklerden bazılarının yavruları yuvalarından alınarak ayrıca beslenmiş ve yetiştirilmiştir. Daha sonra göç zamanı büyükler gittikten sonra salınan yavru leylekler, yine büyüklerin ardı sıra güneye doğru yola çıkmışlar fakat önlerinde kılavuzluk edecek büyük olmadığından yanlış yoldan gitmişlerse de yine güney memleketlerine varmışlardır.

Kuşların göç zamanı da kesindir, bir iki gün içinde bir araya toplanan kuş sürüleri sanki gizli bir emir almışçasına hep birden tek yöne doğru belirli bir hedefe varmak için harekete geçerler. Binlerce kilometre gittikten sonra aynı

yuvaya dönerler. Göç sayesinde her iki yarım kürenin de yazından faydalanırlar ve yumurtlamaya müsait şartları bularak nesillerini devam ettirebilirler.

İlim adamlarını bugün en çok düşündüren husus bu hayvanları göç etmeye zorlayan sebepler nelerdir ve göç esnasında yollarını nasıl bulurlar? Bu soruları cevaplamak için çeşitli nazariyeler ileri sürülmüştür. Hayvanları göçe zorlayan sebeplerin bazılarının basınç değişmeleri, sıcaklık farklılıkları, besin azalması gibi tesirler olabileceği öne sürülmüşse de bu kabul edilmemiştir. Çünkü basınç ısı ve besin gibi tesirler yıldan yıla büyük değişmeler gösterdiğinden, göç gibi şaşmaz bir hadisenin böyle tesirlerle meydana gelmesine imkân yoktur. Bugün pek çok biyologun kabul ettiği görüş ise gün ışığı süresidir. Mevsimlere göre gün ışığının süresinin artması ve kısalması, kuşun beyninin tabanındaki hipofiz bezini tesir altına almaktadır. Hipofiz bezi ise vücuttaki bir leylek çok hormonal faaliyetin yürütüldüğü merkez salgı bezidir. Bu bezin salgıladığı hormonlarla üreme organları gelişerek hayvan yumurtlamaya hazırlanmakta, uzun yolculuk esnasında enerji deposu olarak kullanmak üzere deri altına yağ dokusu depo edilmekte ve kuş göçe zorlanmaktadır. Kuşların yönlerini nasıl buldukları hakkındaki en geçerli görüş ise, geceleri ay ve yıldızlardan, gündüzleri ise güneşten faydalandıklarını müdafaa eden görüştür. Günümüzün insanı uçaklarda geliştirdiği en son sistem aletlerle yönünü zor bulabilirken, kuşlar nasıl bir astronomi bilgisine sahip ki gökyüzü haritasına bakarak yol buluyorlar ve yavrularına da öğretiyorlar? Bu misalden de anlaşılacağı gibi insan istidat ve kabiliyetlerini dünyada çalışarak geliştiriyor ve uçarken yön bulmak için aletler yapabiliyor. Hayvanlar ise başka bir âlemde bütün istidat ve kabiliyetleri tam inkişaf etmiş ve öğreneceklerini hepsini öğrenmiş olarak geliyorlar.

Yukarıdaki misaller sadece bir fikir vermek ve düşündürmek içindir, yoksa bu sırlı sevk hakkında dünyadaki hayvan sayısı kadar misal vermek mümkündür. Gayemiz bu hayvanların dünyaya başıboş ve gayesiz olarak gelmediklerini göstermektir. Her hayvan fıtratına dercedilen vazifeyi yapmakla mükelleftir Arı, balı vazifesi olduğu için yapar, bizim yiyip yemememiz onu ilgilendirmez. İpekböceği de ipeği vazifesi olduğu için yapar, yapıp yapmamakta serbest değildir, öyle öğretilmiş olduğundan öyle yapar, aklı olmadığından muhakeme yapamaz sadece vazifesini yapar. Aslında bu bir ilahi sevktir. Çünkü bu nevi bütün duygu ve hisler aslında hayvanın neslini ve hayatiyetini devam ettirebilmesi için verilmiş ilahi bir lütuftur.

Zoolog Arif Yılmaz

ruh hastalıkları tedavisindeki prensipler.

İnsan ruh ve maddeden yaratılmıştır. Bu iki yapı işleyiş bakımından birbirine o kadar bağlı ve içiçe, mana bakımından da o kadar birbirinden farklıdır. Çalışmaları birbirine tesir ettiği gibi birindeki bozukluk diğeri üzerinde de değişik keyfiyette kendini gösterir. İnsanın hastalıklardan korunması ile hıfzıssıhha(hijyen), hastalıkların tahmin, teşhis ve tedavisi ile ilgilenen ilim dalı da tababet (tıp) ilmidir. Tababet bu iki yapıyı beraberce ele almadığı ve her biri üzerinde temel bilgiden hareket etmediği için hıfzıssıhha ve tedavi daima eksik kalmaktadır. Bir mühendis için benzer durumlar söz konusu olmasına rağmen tatbik ettiği ilim dalında bu derece ciddiyet düşünülemez. Zira mesela, uçak belirli fizik prensiplerine göre yapılır ve ondan istifade edilir. Bir arıza zuhur ettiğinde uçak mühendisi onun yapılışını bildiği için ya kendisi veya yapılış hususiyetini anlattığı bir teknisyen bu arızayı kolayca tamir eder.

İnsana gelince, tıp ilmi insanın maddi yönünü bugün için kısmen anlayabildiği nispette vücudunu ilgilendiren hastalıklardan korunmada yeterli korumayı yapamamakla beraber sebepler çerçevesinde bu hastalıkları bir dereceye kadar tedavi edebilmektedir. Mevcut ilimler inkişaf ettikçe bu çerçeve biraz daha genişlemektedir. Mikroorganizmalar keşfedilmekte, yeni aletler yapılmakta çeşitli tecrübelerle bunlar geliştirilmektedir.

Ruhi bozukluklarda, bu yönde, bu şekilde cesaretli sözler söylemek çok güçtür. Zira burada madde dışında, yapı itibariyle ondan tamamen farklı mana söz konusudur. Buradaki bozukluk sebepleri mikroskop altına getirilememekte, alışılan vasıtalardan daha başka şeylere ihtiyaç göstermektedir. Bu da, ancak onu yapanın bildirdiği şeyleri dikkatle incelemek vasıtasıyla olabilecektir.

Beynin kandan aldığı çeşitli cevherler, ruh işlemlerinin sıhhatte olmasında önemli rol oynarlar. Meşhur fizyolojist Claude Bernard'ın "iç çevre" dediği bu hale "beynin elektrokimyası" diyoruz. Bu elektro kimyevi muvazene herhangi bir sebeple bozulduğu zaman ruhi hayatımızda da bir takım bozukluklar belirir. Ancak doğrudan doğruya bir fizik sebep olmadan çoğu zaman bazı psikolojik ve heyecanI sarsıntılar psikosomatik bir tesirle bu muvazeneyi bozabilir. İnsanın psikolojik hayatı, fizik ve fizyolojik hayatına, yani bütün organizmaya bağlı olarak devamlı bir takım reaksiyonlardan ibarettir.

Maalesef bugün için psikiyatri, yani ruh hastalıkları ilmi alanında insanın hakiki manası kavranamadığı gibi, yukarıdaki bilgilere ilave ve onlar arasında en önemli yeri alan makro-mikro âlemler arası alakayı anlayamama ve manayı kavrayamama gelmektedir.

Bir psikiyatri kitabının ruh hastalıklarının sebepleri başlığı altında şöyle bir itiraf bulunmakta; "Henüz akı hastalıklarının herkes tarafından kabul edilebilen tariflerinin yapılamaz olması ve KÂFİ ARAŞTIRMA USULLERNDEN yoksun oluşumuz bu mesele üzerinde belirli bir görüş birliğine varılamayışının sebebidir ' Bu kitaplarda çeşitli hastalıkların sebeplerini tetkik ettiğimizde hep uyumsuzluk, düzensizlik, muvazenesiz ve bozuk disiplin, aşırı katı ya da gevşek değer hükümleri gibi tabirlerle karşılaşmaktayız. Her çevrenin hastalığı ayrı denilmekte ve çevre değişikliklerinin de yine bu tip bozuklukları doğurduğu bildirilmektedir. Neticede normal insan nasıl olmalıdır sorusuna cevap bulunamamaktadır. Hatta çok yakınlarda bir psikiyatri profesörünün bir konferansında mevzu buraya geldiğinde "dünyada normal insan yoktur" şeklinde söyleyerek kestirip attığına şahit olunmuştur.

Pekiyi ideal ruh portresi nedir? Hangi kriterlere göre en ideal ruh portresinin bundan ibaret olduğunu tespit ediyoruz? Bütün mükemmelliklerin bir yerde toplanması mümkün değildir. Bir bedende bütün üstünlüklerin toplanması imkân dışı belki ama realitede bir kişinin kalbi tam ve mükemmel olarak çalışır, bir başka kişinin böbrekleri tam olarak çalışır. Ve biz bu parça parça ve ayrı ayrı olan üstünlüklerden her birisinin vazifesini tam olarak çıkarır ve bir uzvun en üstün ve mükemmel olarak nasıl çalışacağını tespit ederiz. Psikolojik sahada da durum böyledir. İdeal tipler değişik kişilerde ve değişik noktalarda mevcut olur ve biz bu parçaları birleştirerek ideal bir portre çizeriz.

Burada mademki mana söz konusudur. O halde bunun maddeden ayrılan özellikleri olduğu gibi rahatsızlığında yani ruhi hastalıklarda temelinde maddi kıstaslar olan ve insanı sadece maddi yapısı ile ele alan bir görüş, düşünce sistemi bu işin üstesinden gelememektedir. Kaldı ki bu son senelerde birçok hastalığın temelinde psikosomatik sebeplerin yattığı bildirilmektedir. Yani ruh hayatındaki denge herşeyiyle organik kısmı tesiri altında tutmaktadır. Basit bir sinirlenme bir yandan mide asidini arttırmakta ve diğer bazı sebeplerin inzimamı ile ülser meydana gelmekte, diğer yandan da düşünce sistemini büyük bir şekilde tesiri altına aldığı için mantıklı muhakeme hassasını kaybettirmektedir. Bunlar da bize bu iki yapının çok sıkı irtibatta olduğunu göstermektedir. Bu hastalıklarda da bir bakıma insanı diğer canlılardan ayıran hususiyetler olan mantıklı muhakemenin kaybı ve insanlarla alakada kopukluk mevcuttur.

Bugün batıda maddi refah yönüyle zirveye çıkmış olan memleketlerde ruh hastalarının sayısı insanı şaşırtacak kadar fazladır. Bunların sağlıklı insan olarak cemiyete tekrar kazandırılanları da çok azdır. Demek ki, maddi taraf

tamamlansa bile mana yönünden büyük boşluklar hala var olduğu için insan bu tarafların; doldurmaya çalışmaktadır. Böyle bir boşluğu doldurma kaçınılmaz bir durum olduğuna göre her insan buna kendine has bir çare aramaktadır. Bu çareler, insanın bulunduğu duruma, kültür seviyesine, bulunduğu cemiyete göre o kadar fazla ve birbirinden farklıdır.

Bunlar arasında en doğru ve en iyisi de "mevsimlerin şaşırmadan birbirini takip etmesi, her baharda binbir bitkinin değişmeden, şaşırmadan aynen zuhuru, yağmur, rüzgâr gibi hadiselerin muntazaman tekrarı ve kâinattaki daha nice esrarlı olayların milyonlarca senedir değişmeyen ve bozulmayan nizam ve intizamı" göz önüne alınarak bütün bunları idare eden ZATIN bize yine bizden birisi aracılığı ile bildirdiği yol olsa gerektir.

Böylece ufuk genişleyince bu sahanın hastalarına da şifa kapıları açılmış olacağı gibi insanları bu uçuruma getiren kapılar da kapanmış olacaktır.

Dr. Şerafeddin Alan

Maddeciliğin Kargaşadaki Rolü

İnsan türü, dünyaya manevi çehresini veren türdür. İnsan, madde ile mananın buluşma noktası olarak, tabiatın içine nüfuz etmiş, maddeye sinmiş bir ruhtan ibarettir. İnsan ruhu, bedende ve tabiatta inkişafını bulur. İnsan için ruh, maddeden önce gelir. Kültür dediğimiz şey de akıl ve ruhun, maddeye hâkim olarak onu işleyip şekillendirmesinden başka bir şey değildir, Bundan ötürü ruba ihtimam göstermemek, onun isteklerine yabancı kalmak, korkunç sonuçlara götürür.

Umumi hatlarıyla maddecilik ve tesirleri:

Durum böyle olduğu halde, yeni Zamanlar dünyasını, bu hakikati tersine çeviren bir telakki, geniş ölçüde tesirine almıştır. Bir iki asırdan beridir dünyada en tesirli güç olan çağdaş batı uygarlığı, tamamen maddeci yönde gelişmiştir. Yanlış anlaşılmamızı önlemek için, önce maddecilikten (materyalizme) neyi kastettiğimizi belirtelim. Bu kelimenin 18'inci yüz yıl Batısında ortaya çıkmış olması anlamlıdır. Filozof Berkeley tarafından icat olunan bu tabir, maddenin gerçekten var olduğunu kabul eden her teoriyi niteliyordu. Maddenin varlığından şüphe edilmediğine göre, bizim bu anlamda kullanmadığımız aşikârdır. Bir süre sonra bu terim, günümüze kadar koruyacağı anlamını kazanır: Bundan böyle maddecilik sadece maddeyi ve maddeden neşet edeni benimseyen telakki" demek olur. Biz maddecilik terimini kullanırken, kelimenin bu dar anlamıyla birlikte, ister teoride ister pratikte, az çok şuurlu olarak, maddi türden şeylere öncelik ve ağırlık veren, sırf maddi endişeler taşıyan zihniyeti kastedeceğiz.

Son bir kaç asırda gelişen bütün din dışı ilimler sırf duyularla algılanabilen dünyanın incelenmesinden ibaret olup, metotları yalnız bu alana uygulanabilir. Münhasıran

bu metotların bilimsel olduğunu benimsemek, maddi şeylere ait olmayan her ilmin inkârı anlamına gelir. Böyle düşünenlerin birçoğu, felsefi anlamda maddeci (materyaliste) olduklarını kabul etmeyebilirler, hatta bunlar arasında samimi olarak bir dini inancı benimsediğini bildirenler de çıkabilir. Fakat böylelerinin de bilimsel bakışı, gerçek maddecilerden, belirli bir şekilde farklı değildir. “Bilim”in Allah’a inanıp inanmadığı tartışması, çoğunlukla yanlış bir şekilde vazedilmektedir. “Bilim”in bazı filozoflar gibi, açık bir şekilde ateizm veya materyalizm iddiasında bulunmadığı kesindir. Bununla beraber yine kesindir ki “bilim”, fikri ve teorik olmasa da, fikri ve pratik bir maddecilik içindedir. Fakat bu maddecilik, öbüründen daha az zararlı değildir, zira daha köklü ve daha yaygındır. Felsefi bir kanaat, felsefecilerde bile, hayatı pek tesir altına alamayan yüzeyde bir tavır olarak kalabilir: ayrıca bazı kişiler inkâr mesleğine girmekten çekinebilir. Fakat manaya karşı ilgisiz yaşayanlar pek çoktur. Önemli olan da yaşayışın ortaya koyduğudur. Çünkü bir şeyi inkâr etmek için bile, az da olsa onu düşünmek gerekir, Hâlbuki fiili materyalizmde, hiç bir surette düşünmemek söz konusudur.(Bilim) derken sırf maddi dünyaya ait olan (bilim)anlaşılırsa, insanlar bunun dışında geçerli objektif bir bilginin olamayacağını tartışma götürmez bir gerçek kabul ederlerse, kendilerine verilen bütün öğretim, madde dışının hurafe olduğunu öğretirse, bu insanlar pratik yönden maddeci olmaktan başka bir şey olabilirler mi?

Bu eğitimi alanlar, teorik olarak madde dışında bir gerçeğin olabileceğini düşünseler bile, onun “bilinmeyen” değil, “bilinemeyen” olduğunu söyler, böylece onun üzerinde düşünmek külfetinden kendilerini kurtarırlar. Modern insanlar genellikle yalnız ölçülebilen, sayılabilen ve tartılabilen nesneleri anlayabilirler. Niteliği “inceliğe” irca’ etme iddiası, yeni bilimin en göze çarpan özelliğidir. Böyle olunca, (bilimsel) kanunlar, sadece nicelik ilişkilerini ifade

eden kanunlar sayılmıştır. Çağımızda, bizzat mahiyeti icabı maddeye sığmayan psikolojik ve sosyal alana bile ölçü uygulanmak istenmiştir. Niteliğin niceliğe (indirgenmesinin) doğru olmadığı üzerinde fazlaca durmak istemiyoruz. Demek istediğimiz şudur ki, bu tür bir (bilim) anlayışının, duygularla (algılanabilen) alanda bile, realiteyle münasebeti fazla değildir, zira bu alana girdiği halde (bilimin) tespit edemediği çok şey vardır. Yaygın zihniyet realiteyi bile, hissedilebilir Meme hasretmektedir. İfadenin, toplumun zihniyetini ortaya koyduğundan hareket edersek, duyularla (algılanamayan) her şeyin irreel yani "hayali" ve "var olmayan" sayıldığını çıkarabiliriz. Bu anlayış bazen farkında olmadan işler. Bu yüzden çağımızda dindar ve maneviyatçı olduğunu sananların bile çoğu, bu telakkiden kurtulamamaktadırlar. Mübalağa ettiğimizi söyleyenler bulunabilir. Birçok dindarın fiili durumu, mekanik bir şekilde ezberlenmiş bazı kavramları bilmekten ibarettir ki, (özümlenmeksizin), üzerinde düşünülmeksizin, hafızada tutulup fırsat düştükçe tekrarlanan bir davranıştan ibaret olup, neticede kendisini kuşatan çevre şartlarıyla uzlaşan bir tavra raci olmaktadır.

Maddeciliğin ne derecede insanlara hâkim olduğu, fertlerin ve milletlerin en çok meşgul olup kullandıkları ticari, sınaî, mali kavramlarla da ortaya çıkmaktadır. Kalkınma derken sadece maddi şartların geliştirilmesi düşünülüyor, ruhi ve ahlaki hayatı kalkındırmak ve geliştirmek hatıra gelmiyor.

Madde çokluk ve bölünmeden ibaret olduğundan -mücadelenin ve kavganın kaynağıdır. İster fertler ister devletler söz konusu olsun, ekonomik alan, rekabetlerin yeridir. Endüstriyel gelişmenin başlıca semerelerinden biri, harp vasıtalarının sürekli mükemmelleştirilmesi ve onların yıkıcı güçlerinin artırılması olmuştur. "İnsancıllık" kelimesini diline pelesenk etmeme, bu kavramı inhisarına

aldığını sanan ikiyüzlü modern uygarlık, böyle yapmakla ne yaptığını, kimi aldattığını düşünebilir?

Maddi medeniyetin gelişmesi uğrunda feda edilen insani değerleri, yüksek hakikatleri, gönül ve ruh saadetini bir tarafa bıraksak bile, sırf maddi saadet yönünden dahi, maddi medeniyetin zararlarının faydalarından daha çok olduğu söylenebilir. Beşeri muhteva içinde nereye yerleşeceğini göz önüne almadan, her ilim kendi alanında basamakları her gün artan bir hızla dörder dörder çıkarken, vardığı neticelerin, bizzat insan hayatını tehlikeye soktuğu görülmektedir. Genetik, biyoloji, kimya ve fizik sahası bunların en müthişidir. Bugün insan türünün imha edilmesi gün meselesidir. Materyalist bir zihniyetle kendi köşelerinde buluşlar yapan ilim adamları, hırslı politikacıların ellerine verdikleri tehlikeli oyuncağın zararlarını görünce, bulduklarından ürkmekte, içlerinden birçoğu, sırf maddi hayatı korumak için, maddi gelişmenin yön değiştirmesini veya yavaşlatılmasını temenni etmektedirler.

Maddeci medeniyet sırf maddi tüketimi kamçılamakta, insanların muhtaç olmadıkları şeyleri de ihtiyaç haline getirmekte, propaganda ve reklâm baskılarıyla zorla benimsetmekte; böylece, sırf maddeyi üretmek ve tüketmek için ortaya çıkardığı bir hayat süreci ile insanın tabiatını zorlamakta, sinir, kalb, ruh ve akıl düzenini bozmakta, insanı sürat çılgınlığı içine atmaktadır. Sırf madde geçerli olduğundan, maddi üretimi olmayan veya az olanlar “tembel, miskin’ sayılmaktadır. Böyle bir dünyada deruni hayatın yeri yoktur. Kamil manasıyla aklın da yeri yoktur; akıl sadece maddi faydacılığın emrine verilmiştir. Bu dünyada -en anlamsız şekilleriyle de olsa- harici aksiyondan başkasına yer yoktur.

Mutluluğu sırf maddi mutlulukta bulup, modem gelişmenin hayat şartlarını iyileştirmesine sevinenlere,

yanılıp yanılmadıklarını sorabiliriz. Daha çabuk haberleşme vasıtalarına sahip olduğu, daha hızlı ve daha karmaşık bir hayat sürdürdüğü için şimdiki insanların, eskisinden daha mutlu olduğu doğru mudur? Zannetmiyoruz. Dengesizlikle, gerçek bir saadet mümkün değildir. Bir insanın muhtaç olduğu şeyler arttıkça, mahrum olduğu şeyler de artmış, dolayısıyla bedbaht olmuş demektir. Batı medeniyeti ihtiyaçları çoğaltmaktan başka bir şey yapmıyor. İnsanlar, var olmayan ve hatırlarına bile gelmemiş olan maddelerden yoksun olduklarından mutsuzluk duymuyorlardı. Şimdi ise aksine olarak, mevcut sayısız maddi nesnelerin, büyük bir kısmının ellerine geçmemesinden bedbaht oluyorlar. Zira onların gerçek ihtiyaç olduğunu kabul etmeleri yüzünden, kendileri için gerçek ihtiyaç haline getirmektedirler. Bundan dolayı onlar bütün çareleri ve hileleri seferber ederek, bütün maddi hazları tatmak isterler. Bu da (paraya dayalı) olunca, umumiyetle, daha çok kazanmaya gömülürler. Kazandıkça kazanma hırsı artar Zira, durmadan yeni ihtiyaçlar keşfedilmektedir. Böylece bu ihtiras, hayatın tek gayesi haline gelir. Bazı ‘‘gelişmecilerin bilimsel kanun” payesini verdikleri hayat mücadelesinin vahşi rekabeti, buradan ileri gelir. Bu demektir ki, kelimenin en dar manasıyla, sadece maddi bakımdan daha kuvvetli olanlar yaşayabilirler, böyle olmayanların hayat hakları yoktur. Maddi yönden varlıklı olanların, bundan yoksun olanların kinlerine hedef teşkil etmelerinin sebebi de budur. Hayatın sırf maddi yaşayış ve zevklerden ibaret olduğunu öğrettiğimiz insanlar, herkesin eşit olduğunu da bilince, çevrelerinde gözleriyle gördükleri bu eşitsizliğe karşı isyan etmeden nasıl durabilirler? Şayet maddeci medeniyet, bir gün, bizzat kendisinin kitlelerde körüklediği iştihalar yüzünden yıkılırsa, bunda, kendisinin temelinde yatan kötülüğün adil bir cezasını bulmamak için, kör olmak lazımdır. Bir yandan, tehlikeli boyutlara varan fizik gelişmeyi kontrol edemediğinden, öte yandan insan kitlelerinin kamçıladığı hırslarını doyuramadığından,

maddeci zihniyet insanlığa mutluluk verememektedir. Çünkü maddeyi idare edebilmek için, maddenin üstüne yükselmiş olmak gereklidir. (1)

Hiç bir boş uzlaştırma gayretkeşliğine düşmeksizin açıkça söylemek gerekirse, dini espri ile bu maddeci zihniyet arasında, mücadeleden başka bir şey olamaz. Uzlaşma için verilecek her taviz, dini bakışı zayıflatıp, maddeci görüşü güçlendirmekten başka bir şeye yaramayacaktır. Maddecilerin bile tahribatlarını görerek, sorumluluktan kaçan suçlu psikolojisine girdikleri bir sırada, ilerici görünmek gayretiyle, maddeciliğin yıkımını Üstlenmenin dindarlar için, hiç bir anlamı yoktur. Kaldı ki böyle yapmakla, maddeci zihniyetin, dini anlayışa düşmanlığı azalacak da değildir. Çünkü maddeciliğin, insanlık âleminde, insanlığı aşan her gerçeği yıkmaktan başka bir hedefi yoktur.

İnsanlığın madde alanındaki çalışmalarını, gelişmelerini, keşiflerde bulunmalarını faydalı bulmuyor veya küçümsüyor değiliz- Bizim istediğimiz, ruhun ve aklın hâkimiyetindeki maddi ilerlemedir. Ruhi değerlere yer vermeyen, aklı ise sırf maddi faydacılıkta çalıştıran maddeciliği tenkit ediyoruz. Son hızla koşup, az bir zaman sonra halk olan bir koşucu durumuna düşmektense, dengeli ve kontrollü bir hızla yol alınmasının yararlı olacağını belirtmek istiyoruz.

Modern uygarlığın, insanlara faydalı olan taraflarının da bulunduğunu inkâr ediyor değiliz. Bu da, bu medeniyetin, sırf maddeci zihniyetin eseri olmamasından ileri gelmektedir. Onda ilahi dinlerin kalıntılarının, ahlaki ve insani değer birikiminin payı (da) vardır ve büyüktür. Fakat ona damgasını basan en h5kim unsur olan materyalist zihniyetin, insanlık için kesin olarak zararlı olduğuna inanıyoruz. Bu hükme neden vardığımızı (kanıtlamak)

amacıyla, bundan sonraki kısımda, maddeciliğin neler getirdiği üzerinde ayrıntılı olarak durmak istiyoruz.

Yazımızın birinci bölümünün sonunda, maddeci zihniyetin, insanlık aleminde bir takım menfi tezahürlere yol açtığını belirtmiştik. Bundan sonraki kısımda bu görünüşleri sergilemeye çalışacağız. Bu durumlar özellikle, maddeci yönde ilerlemiş olan batı dünyasında iyice meydana çıkmış bulunmaktadır.

(1): Maddecilik hakkında bu fikirleri serdeden merhum Rene Gvenon'un "La Crise du monde moderne" adlı eserinin tamamı bu konuya tahsis edilmiştir. Bu asrın ikinci çeyreğinde batı dünyasının ve özellikle Fransa'nın fikir hayatında oldukça önemli bir yeri olan bu filozof, hayatının son senelerini müslüman olarak geçirmiş, Kahire'de vefat etmiştir.

Doç. Dr. Suat Yıldırım

CANLI BAROMETRELER

Meteorolojideki bütün gelişmelere rağmen, hava tahmin raporları çok kere yanlış çıkmaktadır. Birçok kimseler bu yüzden, tabiattaki canlı veya cansız işaretlere bakarak yakın gelecekteki hava durumu hakkında bilgi edinmekten vazgeçmemişlerdir. Hastalar, hayvanlar ve bitkiler, ayrıca gökyüzündeki bazı belirtiler havadaki muhtemel değişmeleri çok kere şaşılacak bir isabetle insana bildirmektedir.

Romatizmalı veya sinirli insanlar şikâyetlerinin artmasıyla çok kere birkaç gün sonraki hava değişikliğini önceden kestirebilirler. Bazı araştırmacılar hava basıncını, bazıları da yeryüzüne yakın hava tabakalarının kimyevi ve elektrik durumunu buna bağlı saymaktadır. Bu ilim adamlarının çoğu, havanın tesirlerinin vücutta biyokimyevi değişmeler meydana getirdiği kanaatindedirler.

İnsanlar meteoroloji konusunda karanlıklar içinde bocalarken, bütün hayvanlar ise bir ün sonraki havayı isabetli bir şekilde bilebilmektedir. Daha doğrusu onlara gaybı bir şekilde bildirilmektedir. Hayvanların hemen hepsi bir fırtınadan önce huzursuz olmakta ve ürkekleşmektedir. Eskiden beri bir inanışa göre yükseklerde uçan kırlangıçlar, havanın iyi olacağına işarettir. Bu iş yakından incelendiğinde kırlangıçların uçuşunun doğrudan doğruya böceklerin davranışıyla ilgili olduğu görülmüştür. Sineklerle tatarcıklar kuru havada yükseklerde uçarlar. Fakat nemli havanın yoğunluğu fazla olduğundan vücutlarına baskı yapar ve aşağılara inmek zorunda kalırlar. Kırlangıçlar da bu böcekleri kuru havada yükseklerde, nemli havada ise yeryüzünün biraz yukarısında kovalarlar.

Yazın hayvanların davranışları, bilhassa tabiat ile birlikte çok daha iyi takip edilebilir. Ötücü kuşların şarkısı sabah erken başlar, öğleyin durur, akşama doğru tekrar başlayıp karanlık basarken sona ererse, havaların epey bir süre iyi gideceğine emin olabiliriz. Bu devrede tarla kuşları göklerde çok yükseklere çıkar, köstebekler harıl harıl çalışır, toprağın sathında küçük küçük tümsekler yaparlar.

Fakat kuşlar sabahleyin ötmeye hevesli değillerse, tarla kuşları uçuşmazlarsa, toprakta köstebeklerin taze toprak tümseklerine rastlanmazsa, kirpi gün ışığında ortalıkta gezerse ve tilki güpegündüz kırarda koşarsa, havanın değişmek üzere olduğu muhakkaktır.

Yüksek dağlardaki hayvanlar, havadaki değişiklikleri, ovalarda yaşayanlardan daha iyi hissederler. Bu arada küçük kargalar en sert kış günlerinde bile Toroslar’ın zirvelerinden eksik olmazlar. Fakat baro- metrenin düşeceğini hissettikleri anda bağrışarak vadilerin yolunu tutarlar ve alçaktan uçarlar. Hususiyle şehirlerde

kargaların alçaklara, mahallelerin arasına inmesi, havanın bozacağına alamettir.

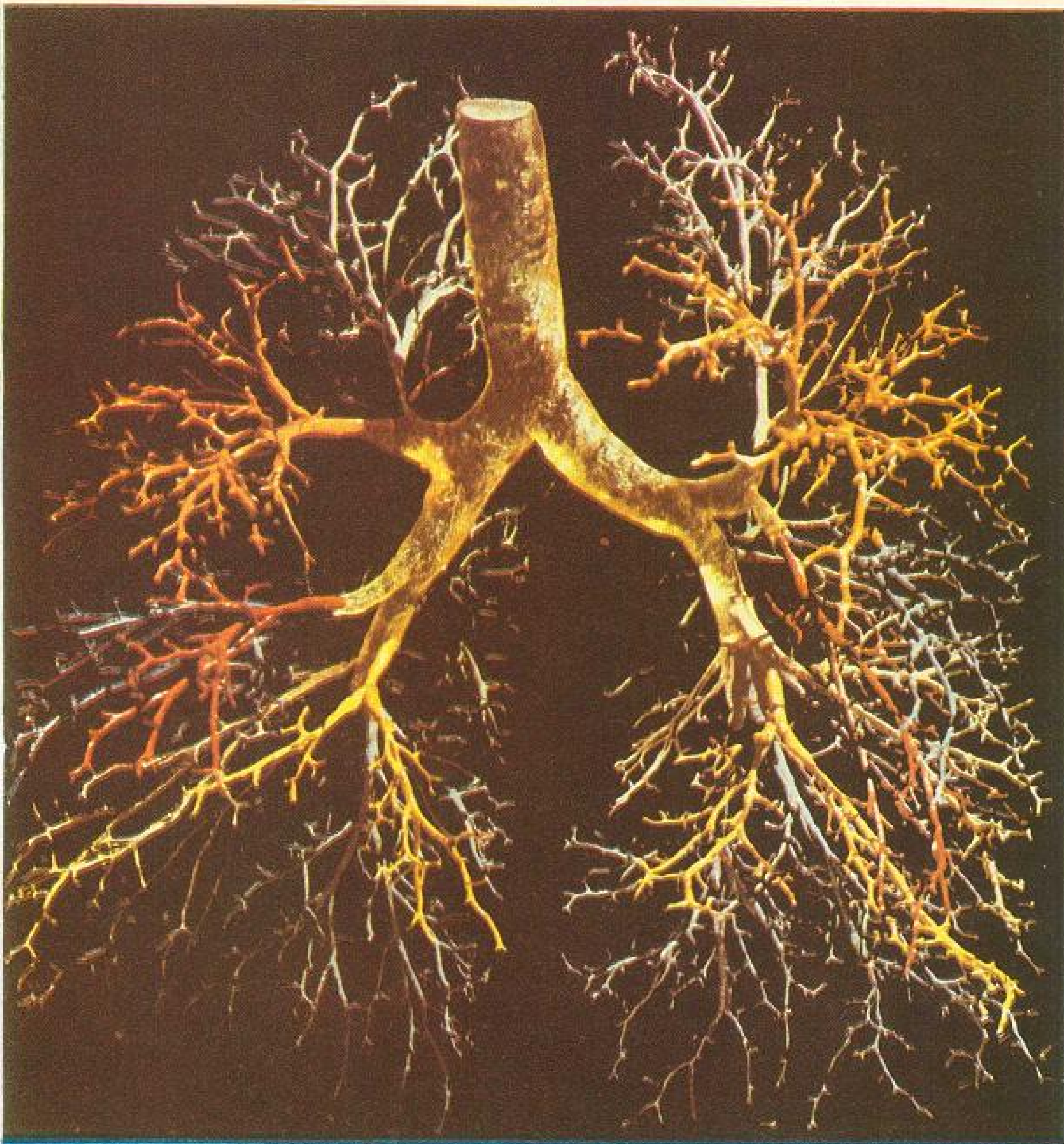
Örümcekler de dikkate değer metereologlardandır. Ağlarının üzerinde çalıştıkları veya yeni ağlar ördükleri taktirde, güzel havalar daha bir süre devam edecek demektir. Ama çalışmaya hevesli görünmezlerse, havada değişiklikler olacağı anlaşılır.

Bitkiler de görünüşlerindeki bazı değişiklikler yardımıyla insana havanın nasıl olacağı hakkında fikir vermektedirler. Bilenler, bulutların cinsinden ve batarkenki renginden, ayın etrafındaki haleden hava hakkında manalar çıkarırlar. Fakat herşeye rağmen bu incelemelerin isabet ihtimalinin yüzde yüz olmadığı da hatırdan çıkarılmamalıdır.

“Yağmuru (dilediği zaman ve dilediği yere istediği miktar) O yağdırır” fermanı yağmurun yağış vaktini “5 bilinmeyen şey”e dâhil ediyor. Rasathanelerdeki aletle bir yağmurun başlangıcını (yukarıda anlatıldığı gibi bazı hayvanların hissettikleri şekilde) hissedip vaktini tayin etmek, gaybı bilmek değil, belki gaipten çıkıp, şahadet âlemine yaklaşması vaktinde bazı başlangıç emareleriyle haberdar olma suretinde bilmektir.

Bu hal, aynen kaide gibi, insan ilminin, gaipten çıkıp daha şahadete girmeyen şeyleri bilmesine vesile olur. Fakat daha şahadet âlemine ayak basmayan ve Hususi Meşiet (irade) ve Has Rahmetten çıkmayan yağmurun yağış vaktini bilmek, gaybı bilen Zat’ın ilmine mahsustur.

Dr. Muvaffak Ayvaz

Her nefes alışta, bronşlara ve akciğerlere çekilen hava, elâstiki kabiliyeti olan milyonlarca nemli torbacığa, yani alveollere *-resimde görülen incecik dalların uçlarındaki hava keseciklerine-* dolar. Milyarlarca hücrenin ihtiyacı olan oksijen bu yolla alınır.

Yine ayni yolla; her nefes verişte karbondioksid denilen zehirli havada dışarıya atılır. Böylelikle yaratan tarafından bir soluk alış-verişte iki defa hayatımız bize bağışlanmış olur!..

O'NA İŞARETLER

SEKİZİNCİ İŞARET

Gel, ey nefsim gibi kendini akıllı zanneden arkadaş! Şu muhteşem sahibini tanımak istemiyorsun! Hâlbuki herşey, onu gösteriyor; ona işaret ediyor; ona şahadet ediyor: Bütün bu şeylerin şahitliğini nasıl yalanlıyorsun? Öyle ise, bu sarayı da inkâr et ve "Âlem yok, memleket yok" de ve kendini de inkâr et, ortadan çık. Yahut aklını başına al, beni dinle!

İşte bak: Şu saray içinde bulunan ve memleketi ihata eden yeknesak unsurlar, madenler var. (Unsurlar, madenler ise, pek çok muntazam vazifeleri bulunan, Allahın izni ile her muhtacın imdadına koşan, Onun emri ile her bir yere giren, medet veren, hayatın levazımatını yetiştiren, hayat sahiplerini emziren, İlahi sanatların dokumasına, nakşına kaynak, yetiştirici ve beşik olan; hava, su, ziya, toprak unsurlarına işarettir.) Adeta, memleketten çıkan herşey, o maddelerden yapılıyor. Demek ki maddeler kimin mülkü ise, bütün ondan yapılan şeyler de onundur. Tarla kimin ise,

mahsulât da onundur. Deniz kimin ise, içindekiler de onundur.

Hem bak, bu dokunan şeyler, bu nescolunan nakışlı kumaşlar, bir tek maddeden yapılıyor. O maddeyi getiren, hazırlayan ve ip haline getiren, elbette birdir. Çünkü o iş, iştirak kabul etmez. Öyle ise bütün dokunan sanatlı şeyler, ona mahsustur

Hem de bak, bu dokunan, yapılan şeylerin her bir cinsi öyle bütün memleketin her tarafında bulunuyor: bütün ebna-yı cinsleriyle yayılmış; beraber olarak birbiri içinde, bir tarzda, bir anda yapılıyor; dokunuyor. Demek bir tek zatın işidir; bir tek emirle hareket ediliyor. Yoksa böyle bir anda, bir tarzda, bir keyfiyette, bir vaziyette ittifak ve uygunluk imkânsızdır. Öyle ise, bu sanatlı şeylerin her birisi, o gizli zatın bir ilannamesi hükmünde, onu gösteriyor.

Guya her bir çiçekli kumaş, her bir sanatlı makine. Her bir tatlı lokma, o mucizekar zatın birer mührü, birer damgası, birer nişanı, birer turrası hükmünde; lisan-ı hal ile her birisi der: “Ben kimin sanatıyım, bulunduğum sandıklar ve dükkânlar, da iman mülküdür.”

Ve her bir nakış der: “Beni kim dokudu ise, bulunduğum top da onun dokumasıdır.”

Her bir tatlı lokma der: “Beni kim yapıyor, pişiriyorsa; bulunduğum kazan dahi onundur.”

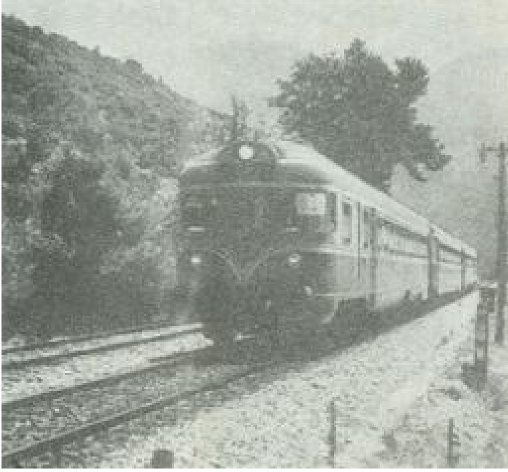
Her bir makine der: “Beni kim yapmış ise, memlekette yayılan bütün emsalimi de o yapıyor ve bütün memleketin her tarafında bizi yetiştiren, odur. Demek memleketin maliki de odur, öyle ise, bütün bu memlekete, bu sara ya malik kimse, o bize malik olabilir.”

Mesela, nasıl mırıye (veya orduya) mahsus tek bir palaska ve yahut bir tek düğmeye malik olmak için, onları yapan bütün fabrikalara malik olmak lazımdır ki, onlara hakiki malik olsun. Yoksa o boş boğaz, başıbozuktan, “Ordu malıdır.” diye elinden alınıp, ceza verilir.

Hâsılı: Nasıl bu memleketin unsurları, memleketi ihata etmiş birer maddedir. Onların maliki de; bütün memlekete malik bir tek zat olabilir, Öyle de, bütün memlekette intişar eden sanatlar, birbirine benzediği ve bir tek mühür izhar ettikleri için, bütün memleket yüzünde intişar eden masnt2lar, her bir şeye hükmeden tek bir zatın sanatları olduğu nu gösteriyorlar.

İşte ey arkadaş! Madem şu memlekette, yani şu muhteşem sarayda bir birlik alameti vardır; bir birlik mührü var. Çünkü bir kısım şeyler, bir iken; ihatası var. Bir kısım, müteaddit ise, -fakat birbirine benzediği ve her tarafta bulunduğu için- nevi bir birlik gösteriyor. Birlik ise, bir "Biri" gösterir. Demek ustası da, maliki de, sahibi de, sanatkârı, yaratanı da bir olmak lazım gelir. Bununla beraber sen buna dikkat et ki, bir gayb perdesinden kalınca bir ip çıkıyor. (Kalınca bir ip, meyvedar ağaca; binler ipler ise, dallarına ve ipler başındaki elmas, nişan, ihsan, hediyeler ise, çiçeklerin aksamına ve meyvelerin envaine işarettir.) Bak sonra binler ipler, ondan uzanmış. Her bir ipin başına bak; Birer elmas, birer nişan, birer ihsan, birer hediye takılmış. Herkese göre birer hediye veriyor. Acaba bilir misin ki, böyle garip bir gayb perdesinden, böyle acib ihsanları, hediyeleri; şu mahlûklara uzatan zatı tanımamak ona teşekkür etmemek ne kadar divanece bir harekettir. Çünkü onu tanımazsan, mecburiyetle diyeceksin ki: "Bu ipler; uçlarındaki elmasları, diğer hediyeleri, kendileri yapıyorlar, veriyorlar." O vakit her ipe, bir padişahlık manasını vermek lazım gelir. Hâlbuki gözümüzün önünde gaybı bir el, o ipleri dahi yapıp o hediyeleri onlara takıyor. Demek, bütün bu sarayda herşey, kendi nefsinden, ziyade, o mucizekar zatı gösteriyor. Onu tanımazsan; bütün bu şeyleri inkâr etmekle, hay yandan yüz derece aşağı düşeceksin.

B.N.

yeniden doğuş

Asrımızda, beşeriyet tarafından takdir ve tazimle anılması gereken bir dönemi yaşıyoruz. Uzun bir ızdırap devresinden sonra yeniden saadete kavuşan ve asırlarca süren keşmekeş ve perişaniyetimizden sonra, yeniden çehrelerimize tebessüm gelmeye başladı.

Evet, yıkık dökük bir maziden bugüne geldik. Batının zalimlerinin Asya'nın münafıklarının, iç ve dış tahribatından, tehacüm ve tasallutundan sonra, upuzun (üç asırlık) kış ve karanlığı andıran bir maziden, bugüne geldik. Bize bugünleri lütfeden, Rahmeti bol, ihsanı sonsuz Rabbimize sonsuz minnet ve şükran olsun.

Enkazı en bayağı mahlûkları dahi barındıramayan bir mekân ve zamana şahit olduk. Evet, fecrinde doğru bir horozun ötmediği, zemininde ümit verici bir filizin çıkmadığı, yaprağında bir şebnemin veya reşhanın belirmediği, semasında ciddi bir şimşeğin çakmadığı bir maziden geliyoruz.

Zilim ve münafıkların iç ve dış tuğyanlarından, örselemelerinden gündüzler lemh-i basar, geceler şeb-i yelda ve mukaddesatımız adına her şeyimiz de hak ile yeksin idi. Ama artık şu andaki Âlem-i İslam'ın Filipinler'den, Suriye'den ve Afganistan'dan doğrunun yolunda göğsünü gerip, secde eden,

"Top patlasın atışları etrafa saçılsın,

Cennet kapısı can veren ihvana açılsın,

Dünyada ne bulduk ki, ölümden de kaçılsın."

diyen, içi dışı kadar, dışı içi kadar duru, alnı pik insanlarımızdan, şu anda Avrupa'nın içlerine kadar giden ve mücahit bir ruh ile çadırlarında Kainatın Efendisinin aşkının ve şevkinin neşvesini göğsünde taşıyan amelelere kadar, topyekun hendesi buutlar içerisinde İslim cemaati, büyük günü idrak etme havasında ve idrak etmenin arifesindedir. Zira kupkuru semi ümit verici bulutlarla dolmuştur. Zemin düşecek her damlaya karşı sinesini şak şak edip yarılmaya hazırdır. Karın sancıları gün be gün ciddileşiyor. Doğacak çocuğun sesini yakın bir gelecekte duyacağız. Binbir filiz zeminin ciddi karın sancıları içinde "Bismillah" deyip, başlarını dışarı çıkaracakları anı bekliyorlar.

Evet, şu şeamet ve şeb-i yeldadan sonra, her şeyin bir hamlede oluvereceğine inandığımız bu güne geldik. Topyekûn İslim cemaati, hususiyle Anadolu'muzun milleti gedalık edişi içinde, sultanın kapısında ciddi bir bekleyiş içindedir.

Asrın adamı, kollarını makas gibi açarak "Bu sokak çıkmaz sokak!" ikazı ile Allah'a giden yolları göstermiş ve bir gençlik yetiştirmiştir. Bu gençlik ne istiyor acaba? Memleketin sulh ve sükûnundan Mevlalarının rıza ve likasından başka hiç birşey.

Evet, bunlar M. İkbal'in ifadeleri içinde üç asırdan beri Mukaddes Ruh'u gibi tertemiz, yeşil kubbenin altında ney haline gelmiş inim inim inleyen Hz. Muhammed'in (sa) kemiklerinin inlemesini dindirmek istiyorlar.

Büyük bayramın arifesindeyiz. Bütün zilim ve münafıklar her yerde herşeyleriyle iflas etmiş durumdalar. Son çırpıntılarını veriyorlar. Sular, son olarak bulanıyor. Bunun verasında durulaşma görülecek, inşallah. Müjdeler olsun gariplere. Ve bu büyük kavgada göğüslerinde silahları söndüren "Muhabbet fedailerine,"

Kutbeddin GÜLEN

HAFIZA KUVVETİ

İnsan beyni, hassas bir mekanizma olmasına rağmen, son derece dayanıklı ve uzun ömürlüdür. Aynı zamanda tasavvur edildiğinden de çok daha faydalı bir uzuvdur. Beynin düşünme, hafıza ve şuur üstü faaliyetlerini içine alan kısmında 10–12 milyon hücre vardır, her bir hücre birbirlerine elektro kimyevi haber taşıyan ince uçlarla bağlı bulunmaktadır Düşünce ve hafızanın bu elektrik akımlarının yolculuğuyla yakından alakası vardır. Beynin çalışması adali olmayıp; elektro kimyevi karakterdedir. Doğru akımlı bir bataryanın çalışmasına çok benzer. İlim adamları “dimağ yorgunluğu”“zihin doluluğu” gibi halleri kabul etmezler, uzun süren zihni çalışmalar neticesinde yorulan beynimiz değil: gözlerimiz, boynumuz, sırtımızdaki kaslar veya vücudumuzun muhtelif kasılmalardır. Beynimizin kendisi hiç yorulmadan devamlı çalışacak güçtedir. Zihin yorgunluğu denen şey umumiyetle dikkatsizliktir, sıkıntıdır; dikkatimizin dağılmasına mani olacak kuvveti kendimizde bulamayışımızdır Aslında dimağımız azami tasarruf prensibine göre az bir glikozla (kesme şekerinin dörtte biri kadar) bütün gün yorulmak bilmez bir kapasiteyle çalışabilmektedir.

Yaş ilerledikçe beyinde öğrenme kabiliyetinde azalma olacağı nazariyesi de bugün ilmen çürütülmüş bulunmaktadır. Beyin hücrelerinde ölenlerin yerine yenileri gelmez. Tehlike arz eden bazı beyin hastalıklarındaki, çok sayıda ölen beyin hücreleri dışında kaybolan hücreler pek mühim sayılmaz. İnsanlar ihtiyarladıkça; bedeni, bir dereceye kadar da zihni güçlerini kaybettikleri doğrudur. Tıbbi olarak her iki halde de bu çok karışık fizyolojik mekanizmaların çeşitli kısımlarında bir seri yıkılma ve yıpranmalar neticesinde bozukluklar meydana gelmektedir. Bu seri bozukluklar tek başına bir tehlike teşkil etmemesine

rağmen, hepsinin birden tesiri ciddi olabilmektedir. Yaş ilerledikçe beynin arızalanması oksijen ve glikoz taşıyan kan dolaşımı azaldığı içindir, gençlikte hatıraların daha canlı olarak hatırlanması, dolaşım sisteminin daha iyi çalıştığı zamanlarda beyine işlenmiş olmasındandır. Bu sebepten ihtiyarlar gençliklerinde olan şeyleri, yakın geçmişte olanlardan daha iyi hatırlarlar.

Dimağımızda yaptığımız her terkip, her tahlil bir çalışma sayılır. Beyin çalıştırıldığı zaman kuvvetlenir, çalıştırılmadığı zaman zayıf’ kalır. Mantığımızı işlettiğimiz nispette yeni hükümlere yarma gücümüzde artma olacaktır. Hafıza da idmanla gelişmektedir. Gelişmiş bir hafızaya sahip insanlar zihinlerinde hayalleri bütün teferruatına kadar depo ederler, ihtiyaç duyulduğu an ise, derhal ve aynen ortaya çıkarırlar. Kuvvetli hafızaya sahip kişiler bir bakışta herşeyi zihinlerine işleyebilmektedirler. Onların gözleri mercek gibi çalışıp, fotoğraf makinesinin resmi çektiği gibi yazıları, resimleri, şekilleri hafızalarına nakşederler. Kendilerine sorulduğunda: Kelimeleri, resimleri, şekilleri zihinlerinde belirli olarak “gördüklerini” ifade etmektedirler.

Beynin, hatıraları nasıl sakladığı bugün hala tam olarak açıklanamamıştır. Hafıza; ilim adamlarınca, insanın esrarı kolay kolay anlaşılamayan kabiliyetlerinden biridir. Bazı ilim adamlarına göre; hafızanın her bir parçası yüzlerce binlerce hücreden meydana gelmiştir. Birbirine ince uçlarla bağlı ilmikler bulunmakta ve bu ilmiklerde elektrik akımları dolaşmaktadır. Diğer ilim adamlarına göre de; hatıra hücreye işlenmekte veya bir sicimdeki düğümler gibi bir hücreler zinciri teşkil etmektedir. İlmi olarak: hissettiğimiz görüntülerin 30 il 60 dakika beynimizde kayda geçmeden yüzer halde kaldığını kati olarak bilmekteyiz. Bu sebepten başına sert bir darbe yiyen insan, vuruştan 15.20 dakika evvelini hatırlayamamaktadır. Ortalama bir ömür

içersinde beynin 15 trilyon bir birinden ayrı ayrı haberler aldığı hesaplanmıştır. Hafızada tutulanların adedi beyin hücre sayısında kat kat fazladır. Yapılan bir tetkikte beynin depolama kapasitesinin bir katrilyon (bir milyon milyar) bilgi parçasını alacak imkâna sahip olduğu hesaplanmıştır. İnsanın zihni deposunun tam kapasitede kullanılmadığı, umumiyetle zihni kabiliyetlerinin yüzde 10–15 ini kullanıldığı, buna rağmen hafızada trilyonlarca ayrı ayrı haberler depo edildiği düşünülecek olursa, hafızamızın gücü ve çapı beşer idrakinin kat kat fevkinde olduğu anlaşılmış olacaktır.

“İnsan beyni içinde bir hardal küçüklüğünde bir yere yerleştirilen hafıza merkezine bakıyoruz. Görüyoruz ki; öyle büyük bir kitap, belki kütüphane hükmündedir ki bütün bayat maceraları içinde karıştırılmaksızın yazılıyor.

Acaba bu kudret mucizesine hangi sebep gösterilebilir? Beyindeki sinir lifleri mi? Basit şuursuz hücre atomları mı? Tesadüf rüzgârları mı? Hâlbuki o sanat mucizesi öyle bir zatın sanatı olabilir ki: insanlığın haşirde (öldükten sonra dirilince) bütün yapacağı işlerden muhasebe vaktinde hatıra getirilecek ve işlediği her fiilin yazıldığını bildirmek için küçük bir senet gibi, yazıp aklının eline verecek gayet hikmetli bir sanatkârın sanatı olabilir.”

Dr. Kadir Namlı

BİONİK TEKNİĞİN EMRİNDE

Bugün dünyada teknik gelişmenin geleceği için büyük ehemmiyeti olan, hatta bazı sahalarda şimdiden değerli neticeler veren yeni bir ilmi araştırma kolu ortaya çıkmış bulunmaktadır. Biyonik diye adlandırılan bu yeni saha, evvela tabiatın daha çözümlenmemiş sırlarını tespit etmek, sonra bunların ayrıntılarını ve oluş mekanizmalarını tarif etmek, nihayet elde edilen neticeleri teknik tatbikatta kullanmak manasına gelmektedir. Tabiata peşin hükmü olmadan bakanlar, bu tip sırların mevcudiyetini ortaya çıkarabilirler. Aslında, bu iş hiçte zor değildir. Buna mukabil ortaya konan problemlerin incelenmesi ilim adamlarını çok zaman, halli güç zorluklarla karşı karşıya getirir. Fakat herşeye rağmen, bu yolda çalışmanın zorluğuna değer. Zira neticeler hakikaten şaşırtıcı olabilir. Bazı hallerde hayvanlar, biz insanlara, nasıl hareket edilmesi lazım geldiğini gösterirler. Daha doğrusu hayvanlar vasıtası ile bize nasıl hareket etmemiz gerektiği gösterilir.

Yol gösterici olarak tabiat:

Bu noktada dikkatle durmak icap eder. Bu mevzuda ilmi incelemenin bir sınırının mevzu bahis olduğunu ileri sürebiliriz. Şimdiye kadar, teknik bir keşif yapıldığı zaman, tabiatta o zamana kadar ona benzeyen birçok hadisenin cereyan ettiği neticesine varılır. Bu müşahede oldukça enteresandır, fakat bu tip müşahededeki sırayı ters çevirme arzusu, biyonik ilmine doğru gitmek temayülünü ortaya çıkarmıştır.

İstikamet tayini hissinin değişmez karakteri:

Biyonik sahasını alakadar eden birkaç misli verebiliriz. Mesela: Yarasaları siyah bir kutunun içine kapattıktan sonra, kutuyu 300 km. uzaktaki bir mahalle götürür ve onları orada serbest bırakırsak, hayvanların dümdüz bir istikamet tutturarak, çıktıkları mağaraya döndüklerini görürüz. Aynı hadisenin göçmen kuşlar için de varit olduğu bilinmektedir. Göçmen kuşların, gece kuşları guruplarının, mesela gri çaylakların, yıldızlara göre yollarını hesapladıklarını bilmekteyiz. Küçük planetlerle yapılan incelemelerde, kuşların hemen doğru istikameti bularak uçtukları anlaşılmıştır. Bunların bir diğer hususiyetleri de, tıpkı uçaklar gibi rüzgâra karşı uçmaları -ve martılar gibi gidecekleri tarafa yönelmeden evvel havada daireler çizmeleridir. Yerden havalanırken, gidecekleri istikamete doğru dümdüz havalanır ve hep ayni şekilde uçarlar.

Kedinin esrarengiz davranışı:

Aşağıdaki misal, bizi, henüz halledilmemiş bir problemle karşı karşıya koyacak ve belki de büyük imkânlarla dolu bir ilim sahasının gelişmesine yardımcı olacaktır. Mevzu bahis olan inceleme, bir labirent (dehliz) içine konmuş kedilerin evlerine dönmeleridir. Bilindiği gibi kediler çok uzak mesafeden evlerine dönebilirler. Bu hadise, hayvanların, arada kalan sahayı hiç tanımadıkları zaman da aynen tekrarlanır. Kedinin evini nasıl bulduğunu bilmiyoruz. Bu meseleyi inceleyen iki Alman alimi, (Precht

ve Lindeniaub, 1954), kedilerle labirent deneyini yapmışlardır: Araştırıcılar, kediyi ışık geçirmez bir torbaya koydular, otomobille uzak bir yol kat edip bir laboratuara geldiler. Kediyi 24 çıkışı olan bir dehlizin ortasına bıraktılar. Kedinin daima aynı yoldan girip çıktığını gördüler ve kullandığı yolun, kedinin evinin istikametinde olan doğru yol olduğunu müşahede ettiler. Hayvan, bu şekildeki bir icraata nasıl sahip olabilir. İşte bu bir nevi esrarengiz hadisedir ve eğer bu meselenin halli kabilse, bize yön seçme hadisesinde büyük gelişmeler getirecektir.

Petrol aramada perforatöre yol gösteren bir hayvan: İchneumon

Bir başka misalide bir ichneumon cinsi olan Ephialtes’dir. Bu hayvan, avının yerini insan imkânlarının çok üstüne çıkan bir kabiliyetle, tam olarak tespit eder. Bu kurt, ağaç gövdesi üzerinde aranarak dolaşır. Bazı hallerde birden durur ve altı santimetre boyunda üzeri dişli kıskacını, perforatör (delici) gibi kullanarak, büyük bir süratle ağaca daldırır. Böylece şaşmaz bir katiyetle yumurtasını bir sürfe veya kurtçuğun üzerine bırakır.

Bu hayvanın, yukarıda yaptığı hareketi nasıl yaptığını bilmiyoruz. Hadiseyi izah için, bir yönden böceğin, sürfenin veya kurtçuğun ısısını fark edebilecek bir hassasiyette olabileceği düşünülmüştür. Bir diğer yönden de, böceğin dinleme cihazlarının kuvveti kabul edilmiş ve tahtayı kemiren kurtçuğun çıkardığı gürültüyü duyabilme kabiliyetine sahip olduğu düşünülmüştür. Kelebek haline gelmemiş kurtçuğun gürültüsünü duymak kabil değildir. Zira bu hayvan gürültü yapmaz.

Bugün petrol araştırmalarında ultrason (1) kullanılmakta ve bu işin teknik yönü tamamlanmış gibi görünmektedir. Ancak herşeye rağmen, ekseri kuyuların boşuna açıldığı da bilinmektedir. Petrol araştırmalarında İçhneumonun kullandığı tanıma metotlarının, pekâlâ bir faydası olabilir.

Ağaçkakanların dinleyerek hareket ettikleri bilinen bir gerçektir. Gözle görünmeyen ve ağacın gövdesi içinde küçük darbeler vuran veya çıtırtılar çıkaran bütün böceklerin sesleri, ağaç kakanı harekete getirir. Bu kuşlar, içinde çalar saat olan bir kutuyu dahi açabilirler. Ancak İchneumonun, bu mekanizma ile hareket etmediği anlaşılmaktadır. Davranışının sebebini izah için üzerinde en çok dul-ulan nazariye böceğin hususi bir koku alma hassasına sahip olduğu ve ağacın gövdesi içinde hareket eden sürfe veya kurtçuğun kokusunu bu şekilde aldığı istikametindedir. Bu husus halen ispat edilebilmiş değildir.

Yukarıda bahsedilen bir kısım basit canlıların yaptığı, mükemmel işleri acaba bu hayvanlara yaptıran nedir?

İnsan büyük bir şehirde birkaç defa gittiği yeri bile tekrar gidişinde güçlükle çıkarır. Çocuk seneler geçtikten sonra evinin yolunu öğrenebilir. Nasıl oluyor da 300 km.den kapalı kutuda götürüldüğü halde yuvasını tekrar bulabiliyor. İnsan büyük bir binanın içinde çıkış kapısını bulmakta güçlük çektiği halde nasıl oluyor da 24 çıkışlı dehlizden kendi evine yakın olan delikten şaşırmadan çıkmıştır.

Bu marifet kedinin kendisine verilebilir mi? Sismik araştırmalar yanlış netice verebildiği halde nasıl oluyor da İchneumon denen hayvan sondajlarında yüzde yüz isabetli işi yapmaktadır. Ayrıca Yaradan, kendinde büyük bir bütünlük olduğunu iddia eden, haddini aşan; ilmi, yaratıcısının ismini yüceltmek için değil de kendi ismini yüceltmek için kullananlara büyük bir ders vermektedir.

Prof. Antonie Stolk'dan Hazırlayn: Dr. Hamid İspirlioğlu.

(1) Ultrason: Yüksek frekanslı ses dalgası gönderip, geriye yansıyan dalgalardan, çarptığı cismin hususiyeti hakkında fikir veren bir alettir.

Kâinatın her cüzünde muhabbet pırıltıları müşahede ediyoruz. Sanki Kayyumiyet muhabbetle mütecelli Çünkü bir hayat-ı ittisal gibi olan muhabbet aran çekilince herşey dağınık, herşey perişan hale geliyor. Ama muhabbetin görünüşü herşeyde bir başka. Cansız ve şuursuz kütlelerde cazibe halinde kendini gösterirken, hayatlı ve ruhlu olanlarda, arzu, sevgi ve aşk şeklinde tezahür ediyor.

İnsan kâinatın meyvesi olduğuna, insanın kalbi de o meyvenin çekirdeği bulunduğuna göre, mayası muhabbet olan kâinat ağacında ne kadar muhabbet varsa, insanın kalb çekirdeğine de o kadar muhabbet yerleşmiştir. Çünkü çekirdekler, tamamen ağaçlarından sağılmış ve süzülmüş birer hülasadırlar. Öyleyse denilebilir ki; insanın kalbinde, kâinatı kaplayacak kadar bir aşk yatmaktadır.

Acaba bu muazzam sermaye nereye sarf edilecektir? Beş kuruşluk birşeye, bir milyon fiyat biçilmez. Nefere, “Paşam’ denilmez. Herşey yerli yerince gerek. Evet, bu sevgi layıkına gitmeli, sonsuz Cemale yönelmelidir. O sermedi Cemal ise, bütün şaşaası ile İlahi Kudretin güzel sanatlarında tecelli etmekte ve kalplerden kendisine çevrilen her muhabbet ve muhabbet ifadesinden haberdar olmaktadır. Halbuki mecazi meşukların nice abayı yakmış dilhunları vardır ki, o mecazların çoğunun, ekseriya aşıklarından haberleri bile olmaz. Sabaha kadar nice yanıp yakılan, feryadına cevap bekleyen, mecazın kapısı önünde ileri geri talim edenler vardır ki, sanki kayalara çarpılmış gibidirler. Hatta çok defa büyük bir nefretle karşılaşırlar. Çünkü biçtikleri fiyat çok büyüktür, öbür taraftan temiz fıtratlar da böyle mübalağa ve nümayişten bizar olurlar.

Mühim bir mesele için yurdundan yuvasından kopup gelen gurbetçiler gibi, ruhlar âleminden buralara, çok mühim sermayeler ile ticarete gelen insanlığın, boşa sarf edecek, mecazlar için saçıp savuracak hiç birşeyi yoktur. Hem hakikat dururken abesle iştigal gibi mecazla meşgul olmanın, ham hayaller peşinde koşmanın sonu takipsizlik değil; saniyelerin ve verilen sermayelerin zerre zerre hesabı var.

Hem de akl-ı selimle meseleye eğildiğimiz zaman, Hakiki' Bir'i bırakıp binler faninin peşinde dolaşmanın akıl karı olmadığını da anlamış oluyoruz.

Cihan dolu derdin varken

Devran-ı felekle yenilenen

Diyorsun binden birine

Bakmadan geriye

Bırakıp gidenlerin

"Gel gitme, gel gitme,

Beni perişan etme!"

Dönse de ne fayda

Neye, hangi dev

Fani vuslatta!..

Ve kimin düşeceksin peşine

Feryatları döşeyip yol yol

Bir sen,

Ve bu kadar Leyli!

Anla gayri, herşey fani,

Sonu varır yokluğa

Fani dünyada

Çağır da kurtul nida nida

“Gel Hakikat, dol ruhuma!”

Safvet Senih

Soru: Bir din ki Allah tarafından geldiğinde şüphe yoktur. Ve beşeriyetin hayrı için gönderildiğinde de şüphe yoktur. Hal böyle iken nasıl oluyor da köleliği mubah kılıyor?

Cevap: Bu mevzu un tarihi içtimai ve psikolojik yönleri bulunmaktadır. Sabırla takip ettiğimiz zaman, hem sualimizin cevabını hem de daha sonra aklımıza gelebilecek istifhamların cevabını bulabiliriz

Evvela, köleye karşı duyduğumuz tiksinti ve ürpertinin eski ve yeni bir kısım sebepleri olduğunu hatırlatmada faide var.

1) Tarihi materyalizmin tarih ve dünya görüşü; yani, işveren, işçi; zengin fakir ezilen ve eren mücadelesi anlayışı; sonra içtimainin tekâmülü seyrinde, tabiat ve fıtrat, kölelik ve esaret ve daha sonra işçilik ve adil olmayan ücret gibi şeyler öyle yaygınlaştı ki; dost düşman herkes bu demagojiyi, hatta aksine ihtimal vermeyecek şekilde kabullendi. Bu türlü içtimai çalkalanmalarda, peşi peşine birbirini takip eden merhalelerin, hiç olmazsa şartlı cebriliğine ihtimal vermek, ihtiyatlı bir davranış olurdu. Ama ne gezer…

2-) Tarih in eski devirlerinde; hususiyle Roma ve Mısırda, kölelere yapılan vahşiyi ne ve zalimane muamele, içimizde burkuntular hâsıl ediyor ve düşündürüyor. Onun içindir ki, asırlar sonrası dahi olsa, köleliği ehramlara taş

çekerken; bir saman çöpü gibi harcın içine karışıp kaybolurken; zalim idarecileri eğlendirmek için arenalarda aslanlarla boğuşurken, boynundaki utandırıcı yaftasıyla görüyor, kölelikten de, köleleştirenden de nefret ediyoruz.

3-) Yakın tarihte ve günümüzde esirlere karşı yapılan gayri insani muamele; mürüvvetsizlik, her vicdan sahibini derin derin düşündürücü mahiyettedir. İşte bütün bu sebeplerden ötürü neslimiz kölelikten nefret etti ve onu müdafaa eden sistemlere de düşman oldu. Bu düşünce ve reaksiyonunda o, yerden göğe kadar haklıydı; fakat Islama hücum ve tenkitinde büyük bir haksızlık irtikâp ediyordu. Çünkü menşe itibariyle kölelik Islama dayanmadığı gibi, mevcudiyeti de onunla devam ettirilmiyordu. O, geçmişinde ve bugün daima başka millet ve devletlere dayandı ve mevcudiyetini sürdürdü. Onun için de evvela onu meydana getiren amiller üzerinde durmak gerekmektedir.

Kölelik harpler yoluyla oluşur ve sonra devamını isteyen milletler içinde devam edip gider. Müreffeh bir hayat yaşamayı hedef almış Roma, kendi tarihinin şahadetiyle bir zevk ve sefa devleti idi. Elbiselerin en güzelini giyerek; sofralarını çeşit çeşit süsleyerek; insanı utandırıcı en sefil arzular içinde, behimi bir hayat yaşıyordu. Bu israf ve safahatın; bu lüks ve debdebenin devam etmesi için de, bitmeyen servet, sürekli ganimet; esirler ve halaik gerekti. Bunun için, Romalı harb ediyor müstemlekeler kuruyor ve bu istikamette dünya hâkimiyetini sürdürmek istiyordu. Müslümanlar Mısırı fethettiklerinde bu havayı, bütün çirkinliğiyle orada müşahede etmişlerdi. Ticari emtia pazarları gibi, esir pazarları: kadın erkek en haysiyetsiz şekilde zincirler içinde o pazarlara götürülmesi ve açık saçık olarak müşterilerin önünde teşhir edilmesi: akşamları dönüp evlerine gidenlerin, pis kokulu, fare ve çeşitli haşaratın gayet mebzul bulunduğu izbe ve dehlizlerde yatırılması, hatta

böyle bir yerde dahi, onlara yatıp istirahat etme imkânının verilmemesi; ellisinin, yüzünün üst üste yığılıp bir yerde kalması Müslümanların bilmediği ve görmediği şeylerdi. Ve bundan da çok müteessir olmuşlardı. Onlar uğradıkları her yerde, İslami prensiplerle bu yarayı tedavi etmelerine karşılık, eski Roma ve Mısırın bu çirkin mirasını, her hangi bir rötuşlamaya tabi tutmadan, batılı olduğu gibi alıyordu. Bundan sonra köle, batılı ağalara uşaklık yapacak; onların keyfi için dövüşecek: onları eğlendirmek için ölecek ve öldürecekti. Tıpkı sefih ve sefil Romalıyı eğlendirmek için gladyatörlerin yaptığı gibi.

İslam evvela, mevcudiyetiyle meseleyi ele aldı. Onların ne ticaret ne de eğlence metaı olmadığını hatırlattı ve insan olduklarına dikkati çekti, “sizin bazınız bazınızdandır” (Nisa–25) “Kim kölesini öldürürse onu öldürürüz, kim onu hapseder veya gıdasını keserse onu hapseder ve gıdasını keseriz; kim onu hadım yaparsa onu hadım yaparız’’ (Buhari, Müslim, Tirmizi) gibi ilahi prensipleri ilan ederek düşünceye istikamet verip inhirafın önüne geçti. “Siz Âdem oğullarısınız, Ademde topraktandır.” (Müslim) “Biliniz ki, hiç bir arabın arab olmayana ve hiçbir arap olmayanın da arab olana; hiçbir beyazın siyaha, hiçbir siyahın da beyaza üstünlüğü yoktur. Üstünlük takva iledir.” Bütün üstünlük ve meziyet yaratanın insana bakışı ve insanın bu bakış ve hitab karşısında tavır ve davranışlarını düzeltmesindedir. Buna göre bütün bir mazisi esarette geçmiş -hadisin ifadesiyle- nice saçı başı dağınık kimseler vardır ki, eşraf ve ileri gelenlerden hep tazim görmüşlerdir. Hz. Ömer (r.) “Bilal, efendimiz ve onu efendimiz Ebubekir (r.) hürriyete kavuşturdu” derken bu manaya saygısını ifade ediyordu. İslam, onları da, âlem-şümul kardeşliği içinde mütalaa etti ve her şeyden evvel müminler kardeştir” (Hucürat) çerçevesiyle ele alarak “Hizmetçi ve köleleriniz kardeşlerinizdir. Kardeşi, elinin altında bulunan her ferd, ona yediğinden yedirsin, giydiğinden giydirsin. Onların

yapamayacakları işleri emredip yüklemesin. Eğer zor işler teklif ederseniz, behemehal onlara yardım ediniz. (Buhari) "Sizden hiçbiriniz, bu kölemdir, bu cariyemdir, demesin. Kızım veya oğlum yahut kardeşim desin. '(Müslim, Ebu Davut). Buna binaen, H.Ömer (r.) Mescid-i Aksa'nın teslim alınması için yaptıkları seyahatlerinde, Medine'den oraya kadar hizmetçisiyle, bineği, nöbetleşe kullanmışlardı. Hz. Osman, (r) Devlet reisi olduğu devrede kölesinin kulağını çektiği için, halkın gözünün önünde, kulağını kölenin eline verip çektirmişti. Ebuzer (r) takım elbisesinin bir parçasını hizmetçisine giydiriyor, bir parçasını da kendi sırtına alıyordu.

Bütün bunlarla kölenin de bir insan olduğu, hatta diğer insanlardan farkı olmayan bir insan olduğu anlatılıyor ve bu husustaki işbu birinci merhale sağlama bağlanıyordu. Tekrar hatırlatmak gerekirse dünyanın en metruk bir yerinde, duyguları bakir bir topluluk için bu büyük bir inkılâptı. Zira musır millet ve devletler, kölenin insanlığı hususunu düşünmeye bile yanaşmadıkları bir dönemde; arenalardaki vahşi boğuşmalara, iş yerlerindeki insafsız kırbaçlamalara, onlarla ve insanlıklarıyla istihza ve alaya karşı, en çaplı, en tutarlı ve en müspet bir davranış mahşeri vicdanın kabulüne takdim ediliyordu. Bu yapıcı ve müspet muamelenin köleler üzerinde de değişik bir tesiri olmuştu. Köle müsavat prensibiyle insanlığına kavuşup, efendisinin yanında yerini almasına; hatta hürriyetini elde edip serbest bırakılmasına rağmen, efendisinden ayrılmak istemiyordu. Zeyd bin Harise ile başlayan bu durum devam edip gitmişi. Peygamber Efendimiz (s.a.) Zeyd'i hürriyete kavuşturup, babasıyla gidebilme hususunda serbest bırakmasına rağmen o, Efendimizin yanında kalmayı tercih etmişti. Zira bunlar o kadar güzel muamele görmüşlerdi ki, kendilerini, efendilerinin ailelerinden birer ferd sayıyorlardı. Efendileri de öyle biliyor ve titizlikle onların hukukuna riayete çalışıyorlardı. Esasen başka türlü de yapamazlardı. Çünkü

bugün onlara malik görülseler dahi, yarın kimin kime malik olacağını kestirmek mümkün değildi. Kaldı ki prensipler de çok sert ve bu anlayışı ayakta tutacak güçte idi.. "Kim kölesini öldürürse onu öldürürüz, kim kölesini hapseder veya gıdasını keserse onu hapseder ve gıdasını keseriz (Buhari, Müslim) Bu türlü cezai müeyyideler karşısında efendi, ihtiyat ve tedbir içinde, köle ise gayet emindi. Bütün bunlar, evvel ve ahir, tarihte eşi gösterilmeyecek büyük hadiselerdir ki, İslam'ın getirdiği şeylerin birinci merhalesini teşkil ederler.

İkinci merhale de, hürriyete kavuşturma merhalesidir. İnsanda asıl olan hürriyettir. Hür olan bir insanı köleleştirme büyük günahlardan sayılır ve bundan elde edilen şeyleri kullanma ve istifade etmek ise katiyyen haramdır., Hürriyete dokunan her hareket ve davranış mezmum olmasına mukabil, ona hizmet edici her hamle de İslam nazarında takdir görmüştür. Bir insanın yarısını hürriyete kavuşturmak, vücudunun yarısını, ahiret azabından kurtarma, bütününü azad etme ise vücudunun tamamını teminat altına alma sayılmıştır. Köleleri hürriyete kavuşturma -İslam'da- uğrunda bayrak açılan bir mevzudur. Yerinde onu bir vazife sayar, yerinde fazilet der, teşvik eder, İslam yerinde efendi ve köle arasındaki anlaşma ve mukavelelerle ona giden kapıları açık tutar.

Bu hususta atılmış en ciddi adım da, her fazilet gibi yine İslam'ın ilk zuhuruyla başlamış ve devam etmiştir. Peygamberimizin (sav.) ve Hazreti Ebubekir'in (r.) köle alıp azad etme mevzuundaki gayretleri ve bu uğurda tükettikleri servet, herkes tarafından bilinen hususlardandır.

Önceleri şahsi mal ve servetlerle sürdürülen bu faaliyet, daha sonraları devletçe ele alınıp yapılan vazifeler arasında mütalaa edilmeye başlandı. Peygamberimiz (s.a) on kişiye okuyup yazma öğreteni hürriyete kavuşturuyor ve

bunu milli imkânsızlıklar içinde kıvrandığı bir devrede yapıyordu. Daha sonraki devre, hususiyle Ömer bin. Abdülaziz döneminde ise, zekâtın sarf yerlerinden biri olan, köleleri hürriyete kavuşturma mevzuu en şümullü şekliyle tatbikat zemini buluyor ve sağdan soldan gelen yığın yığın esir, hazineden paraları ödenerek hürriyete kavuşturuluyordu. Bunlardan başka bazı dini vazifelerdeki hatalar bazı davranışlardaki inhiraflar ve bir kısım günah irtikâplarında, hep köle hürriyete kavuşturma mükellefiyetini getiriyordu.

Yemin edip sonra da yemini bozmada, zihar muamelesinde adam öldürme cinayetinde hep bir tutsağın zad edilmesi evveliyatla ele alınıyordu. Kim hata en bir mümini öldürürse, onun kefareti bir mümin kölenin aradı ve ölenin ehline teslimen ödenecek bir diyettir.° (K.K)

Bir cinayetin hem cemiyete hem de öldürülenin ailesine bakar yönleri bulunduğundan, diyet, maktulün ehline verilmiş bir tarziye vesilesi olduğu gibi, esiri hürriyete kavuşturmak da- topluma hür bir ferd kazandırma ölçütüyle cemiyete ödenmiş bir hak sayılmaktadır. Buna göre de, bir ölü karşılığında, diğer bir insanın hürriyete erdirilmesi adeta bir ferdi ihyaya denk tutulmuştur.

Bunlardan başka mükatebe ve tedbir, yolları ile de, köleler hürriyete kavuşturulur. Bunlardan birincisi; efendisiyle köle arasında, üzerinde anlaşabilecekleri bir miktar mal tediyesiyle yapılan yazışmadır. Böyle bir yazışma ile köleye hürriyet yolu açılır. Kuran-ın bu mevzudaki açık beyanından anlıyoruz ki, kölenin bu mevzuda getireceği teklifi, efendi kabul ettikten sonra, geriye, üzerinde anlaşmaya varılan paranın kazanılıp getirilmesi kalıyor. İkincisi ise; efendinin vefatı veya herhangi bir hadiseye bağlamakla yapılan hürriyet vadidir ki, (ben vefat edince sen hürsün) şeklinde söz verdikten sonra, tedbir yapılmış ve esire artık hürriyet yolu açılmıştır.

Bundan başka sevap maksadıyla hürriyete kavuşturma faaliyeti her türlü tavsif in üstünde geniş bir yer işgal etmektedir. Geçmişte yüzlerce tutsağı birden salıverip de, bununla Allah'ın ihsan ve lütfunun umulduğu devirler olduğu gibi, mübarek aylar ve mübarek gün ve geceler gözetilerek esirlerin alınıp hürriyete kavuşturulduğu devirler de olmuştur.

Burada denilebilir ki,"kölelerin hürriyete kavuşturulması ve onlara insanca muamele yapılmasında, ne kadar ileriye gidilirse gidilsin; hatta hepsi birden hürriyete kavuşturulsun, yine de köleliğin kabul edildiğini, hükümlerin buna göre getirilmiş olduğunu ve fıkıh kitaplarında da ahkâmın bu istikamette cereyan ettiğini görüyoruz ki, bu da İslam'ın köleliği kabullenmesinden başka birşey değildir. İnsanlığın dem ve damarına işlemiş pek çok fena huy ve adetleri, bir hamlede kaldıran İslam'ın, köleliği kaldıramaması düşünülemez. Kaldırabilirken kaldırmaması, onu takrir etme manasından başka birşeye gelmez?

Herşeyden evvel bilinmelidir ki, İslam köleliği vaaz ve icat etmediği gibi, onun koruyucusu ve devam ettiricisi de olmamıştır. Kölelik devletlerin ve milletlerin savaşlar münasebetiyle oluşturdukları bir müessesedir. Devletler arasında harpler devam ettiği müddetçe -ki insanlık tabiatını değiştirmedikten sonra kıyamete kadar devam edecektir-esaret ve köleliğin önüne geçmek de, tek başına hiçbir millete mukadder olmayacaktır. Şimdi düşünelim; Biz bir devletle harbe tutuştuk; esir aldık ve bizden esir aldılar. Bu esirlere karşı yapılacak çeşitli muamele şekilleri vardır.

1. Bazı zalim idarelerde olduğu gibi hepsini kılıçtan geçirme,

2- Yahut esir kamplarında bakım ve gözetimlerini yapıp muhafaza etme,

3- Veya onlara kendi memleketlerine dönüp gitme imkânlarını verme

4- Ya da alıp onları müminlere dağıtma, ganimetten bir parça sayma -

Şimdi geriye dönüp teker teker bunların üzerinde duralım. Evvela hangi vicdan ve insaf, kadın, erkek, çoluk çocuk bütün insanları acımaksızın kılıçtan geçirmeye taraftar olur. Aradan asırlar geçmiş olmasına rağmen, Kartacalılara reva görülen mezalim, hala Romalının alnında utandırıcı bir çizgi olarak kendini göstermekledir. Buht'un-Nasr'ın acımaksızın yaptığı muamele, firavunların gadri ve cevri, beşerin hafızasından silinmeyen zulüm tablolarındandır. Uzağa gitmeye ne lüzum, var; Balkanlarda bizim gördüklerimiz, Rusya'da doğranan otuz milyon kurbanın ve Naziler tarafından katledilen binlerce insanın maruz kaldığı şeyleri, hoş görecek insan bilemiyorum.

Esir kamplarının tiksindiriciliği de bundan geri değildir. Yirminci asır, esir kamplarının en çirkinlerine şahit olmuştur. Bilumum Balkanlardaki esir kampları, hususiyle Edirne Saray-içi, vahşilere rahmet okutturacak kadar şenaatlerle doludur. Amerikalılar, Japon kamplarından şikâyet ederler, eğer kadınlarının memelerinin kesildiği ve ırzlarına geçildiği, erkekleri ağaç kabuğu yiyerek ölüme terk edildiği Saray-içi mazlumlarının Azerbaycan ve Rusya'nın içindeki mağdurların uğradıkları zulümleri görselerdi, Japonlardan çektiklerini de onlara çektirdiklerini de çok hafif ve ehemmiyetsiz göreceklerdi. İkinci Cihan Harbiyle, hem Avrupa hem de Asya esir kamplarını en acı şekliyle hem gördü ve hem de yaşadı. Demek ki bu yol ve bu usulü denemek ve tatbik etmek insaf ve insanlıkla telifi mümkün olmayan bir vahşet ve hunharlıktan başka birşey olmuyor.

Esirleri kendi memleketlerine iade gibi insani bir yolu takdirle karşılarız; ancak onlar bizden aldıkları esirleri öldürüyor veya iade etmiyorlarsa bu kendi insanımıza karşı itisafı gerektiren bir husus olur. Hele iade ettiklerimizin bizden bir kısım malumatlarla yurtlarına ve birliklerine dönmeleri, hem düşmana strateji kaptırma hem de kendi birliklerimizde moral çöküntüsüne mukabil düşmanı cesaretlendirme, güçlendirme (nasıl olsa geriye iade ediliyorlar) diye daha dinamik olarak saldırıya geçmelerine vesile olacaktır. Belki böyle bir iade muamelesi ancak, devletlerin karşılıklı anlaşmalarıyla tecviz edilebilir ki, bu da sık sık başvurulan hususlardan biri olmuştur. Bundan sonra da başvurulabilir ve bununla da köle döküntüleri önlenmiş olur. Bütün bunlardan sonra geriye, esirlerin, harbe iştirak edenler arasında taksimi mevzuu kalıyor ki, İslam iş- bu muvakkat esir etme yolunu tercih etmiştir. Ne öldürme ne toptan imha yolu, ne esir kampları ve oradaki mezalim, ne de düşmanı cesaretlendirecek bir yol; belki bütün bunların çok fevkinde tabiat-ı beşere de yakışır bir yol...

Her müminin hanesindeki esir, doğruyu, güzeli, yakından görme imkânın, bulacak, Gördüğü iyi muamele ve insanca davranışlarla gönlü fethedilecek -Nitekim binlerce misaliyle de öyle olmuştur- Sonra da hürriyete kavuşturularak, Müslümanların istifade ettiği bütün haklardan istifa- de etme imkânı kendisine verilecektir. Bu yolla ve usullerle binlerce mükemmel insan yetişmiştir. İmam Malik’in şeyhi Nafi’den alın da, Tavus bin Keysan, Mesruk gibi yüzlerce Tabiin imamını da içinde sayacağımız büyük bir mevali topluluğu hep bu yolla yetişmiştir.

Bununla beraber biz bu tatbikata muvakkat dedik; zira bu şekilde bir tatbikat tekerrür edip dursa bile İslam’da hürriyetin esas olması, esaretten kurtulma hususun da istifade edilecek yolların çokluğu ve dinin değişik yollarla

bu mevzuda yaptığı ısrarlı teşvikler, köleliğin arızi ve tebei olduğunu gösteriyor. Ne var ki dünya devletleri aynı şey üzerinde ittifaka varacakları ana kadar başka kesimlerde kölelik üretilecek ve işlettirilecektir. İslam'ın bu mevzuda, tek başına verdiği hükümler ise sadece kendi cemaati dairesi içinde kalacaktır. Nitekim o, hükmünü vermiş ve prensiplerini vazetmiştir. Cihan sulhunu temine gayret gösterenler, sadece bu prensiplere âlem-şümul tatbikat zemini hazırlamakla mükelleftirler. Zaten bu da İslam'ın tadil ve ıslah etmek üzere ele aldığı hususlardandır ki, en vahşi ve gayri insani bir durumdan, hayra ve güzelliğe çıkarma yolunu gösterir. Ve kendi sınırlarını aşan hususları da, geleceğin devlet idarecilerine teklif eder.

Bu mevzuda diğer bir husus da, kendi cemaatimizin bütün fertlerinin İslami manada olgunlaşmış olmamasıdır. Esasen herkesi melekler seviyesine çıkaracağına dair dinin de bir tekeffülü yoktur. O kutsi prensiplere sarılıp şiddetle melekleşmeyi arzu edenler, ruhen yücelmiş ve yüceltilmiş olsalar bile kendini aşamamış pek çok kimseler de bulunacaktır ki, böyleleri teferruata ait meselelerde ihmal yapabileceklerdir ve işte bu tip insanlarda, köleliğin yaşamasını arzu ve bu hususda diğerlerinin yanında bulunma da olabilecektir.

Bir mesele kaldı ki o da; belli devirlerde, hürriyete kavuşturma yolları mevcut- ken ve biliniyorken, uzun zaman müminler ellerinde esir ve köle bulundurmuş olmalarıdır. Bu ise anlatılan şeylerle pratiğin tenakuzudur.

Evet, ilk asırdan başlayarak, belli devirlerde müminlerin bu müesseseyi işlettiğini görürüz; fakat bunda iki ciddi sebep ve saik vardır: Bunlardan biri efendilerle alakalı; diğeri de kölelerle. Biraz evvel temas ettiğim gibi, İslam, tatbikatta mükemmel insan teminatını vermemektedir.

O iradenin dava ve kavgasına bağlı olarak gelmiştir. Binaenaleyh, nakıs ve natamam fertler, kemale vabeste bir kısım işleri eksiksiz yapamayacaklardır. İşte bu türlü fertlerin terbiye-i Muhammediye (s.a.) ile olgunlaşacakları ta kadar bu işin tam tatbikat bulmaması bir bakıma normaldir. Kaldı ki üç beş tane sergerdanın behimi hislerini yaşamalarıyla, İslam'ı karartmağa çalışmak haksızlık ve insafsızlıktır.

İkinci şık, kölelerin kendileriyle alakalıdır. Bu hususda da, İslam'ın tatbikatı, tabiat-ı beşeri hesaba katma ölçüsü içindedir. İlk ve son müslümanlar, evvela köleleri insan olduklarına inandırma, hürriyete karşı olan vahşetlerini izale etme ve aile kurma yolunu gösterme ve hayata alıştırma gibi terbiye edici prensiplerle ele almışlardır.

İtiyat ve alışkanlıklar insanda ikinci bir tabiat meydana getirir. Bunu giderme ve eski hali ihya etme, bir vahşi hayvanı terbiye kadar zordur. Kölelik de öyledir. Ve o, bir fıtrat deformasyonudur. Islahı uzun zaman ister. İşte müminler de, bunu yapmışlardır.

Her mümin kardeşim deyip, bağrına bastığı kölesine, müstakil çalışma, müstakil kazanma; yuva kurma ve aile idare etme gibi hususları teker teker öğretmiş, alıştırmış ve zarar melhuz değilse veya hayır ümit ediyorsa sonra da hürriyete kavuşturmuştur.

Eğer bu ameliyelere tabi tutulmadan, o istidat ve kabiliyetleri körelmiş insanlar, sırtlarında bir (ar) olarak taşıdıkları insanlıkla, topluluk içine salınsalardı, akvaryum balıkları veya kafes kuşları gibi, içtimainin karmaşık dolapları karşısında şaşkına dönecek ve eski hallerine avdet hissine kapılacaklardı. Bu ise, köleler adına hiçbir hayır ifade etmeyecekti. Nitekim hayat kanunlarına karşı cahil pek çok köle arz edildiği şekilde de hareket etmiştir. Amerika Reisicumhurlarından Abraham Lincoln bir

hamlede bütün köleleri hürriyete kavuşturması, kölelerin yeniden eski efendilerinin yanına dönmesi şeklinde neticelenmiştir. Başka türlü olması da düşünülemezdi. Bütün hayat boyu veya hayatının bir kısmında esir yaşamış bir insan, hep emir almağa alışmıştır. Belki en güzel işler verdiği de olmuştur. Fakat makine gibi dıştan idare edildiği için, böyle biri elli yaşında da olsa çocuk mesabesindedir. Hayatı bilen ve hayata açık olan birinin yanında talim ve terbiye görmeye, hayat ve onun kanunlarını öğrenmeye ihtiyacı vardır. Bu husus, değil hürriyetini yitirmiş köleler için, belki müstemleke haline getirilmiş ve uzun zaman istismar edilmiş pek çok devletlerde de hissedilen bir marazdır. Bu milletlere dahi, uzun zaman terbiye verilip şahsiyet ve benlik kazandırılmazsa, yabancı devletlere ve milletlere alkış tutmaktan geri kalmazlar. Hatta diyebilirim ki, şahsiyetini yitirmiş milletlere, yeniden benlik şuuru kazandırmak, esirlere insan olduklarını öğretmekten daha zordur. Her ne ise sadet harici oldu.

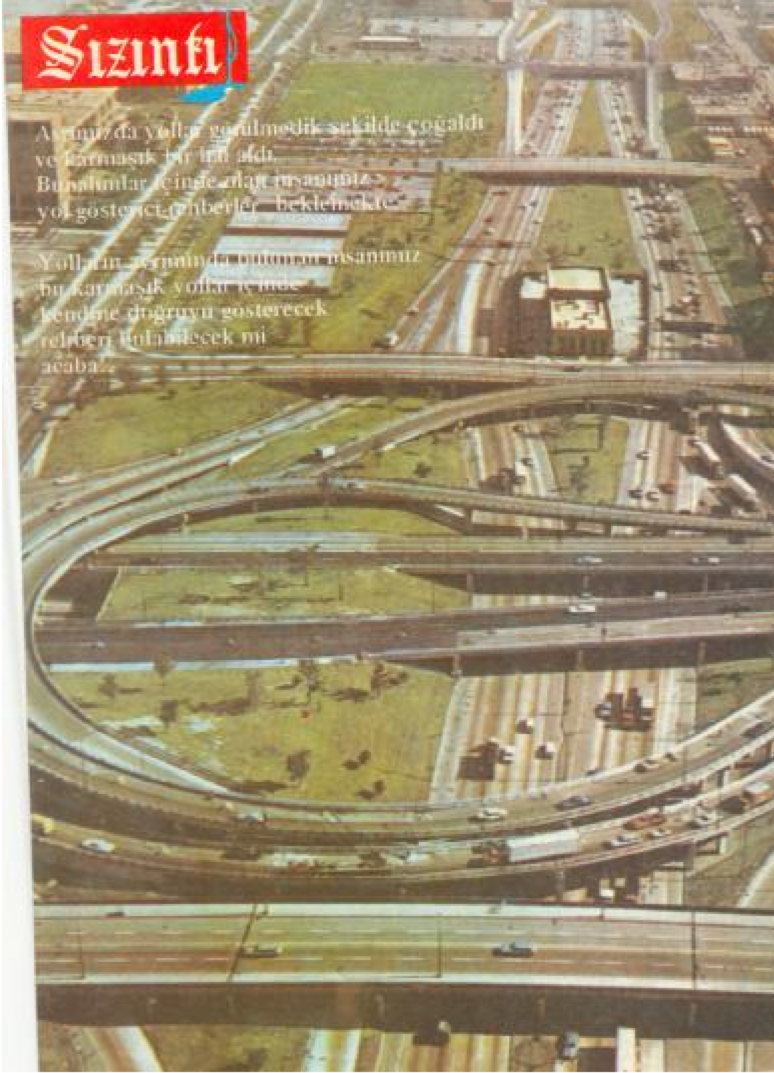
İşte İslam köleye benlik, insanlık şuurunu kazandırmakla işe başlamış; inhiraf etmiş ruhuna muvazene getirmiş; kalbine hürriyet anlayış ve aşkını yerleştirmiş; adeta ‘iste vereyim’ der gibi yapmıştır. Sonra da hayata salıvermiştir. Zeyd bin Harise’nin yetiştirilip hürriyete kavuşturulması ve arkasından da soylu bir kadınla evlendirilmesi, sonra içinde eşrafın da bulunduğu bir İslam ordusuna kumandan tayin edilmesi, hep yolunda bu meseleye parmak basmanın ifadesidir.

Bilal-i Habeşi’nin (ra) ilk saflarda yerini alması, Huzeyfe’nin kölesi Salim’in (r.a.) müslümanlar nazarında gıpta edilecek bir mevkide olması, Selman-i Pak’ın ehl-i beyt-i Rasulullah’tan sayılması, kölenin Müslümanlıkta ve Müslümanların hanelerinde ne hal aldığının canlı misalleridir. Bunları, yüzlerceye iblağ edebiliriz. Ancak soru cevap mevzuu içinde bu kadar kabarık muhteva sıkıcı olur.

Hülasa olarak diyebiliriz ki; İslam köleliği yaz etmedi; bilakis onu tadile koyuldu ve kurutma yollarını gösterdi. Şayet harplerin döküntüsü esirler ve bir kısım sefil ruhların bunu teşvik ve terviçleri olmasaydı, kölelik İslam'ın muallâ bünyesinde, tenkit edildiği şekliyle asla payidar olamazdı. Zaten zaruri olarak karşısına çıkan kölelik için de o, ahkâm söz etmişti ve onu arz edildiği şekilde sefalet ve perişaniyetden; mazlumiyet ve mağduriyetten halis ederek, mutlak hayra ve mutlak güzele yöneltmişti.

İslam'ın başlattığı, (ferdi köleliği) kaldırma hamlesiyle bu gün bu cins kölelik artık kurutulduğu gibi, devlet ve milletlerin köleliklerinin de, sona ermesi niyaz ve dileği ile sözlerime son veririm.

M.F.D.

Sızıntı
Asrımızda yollar görülmedik şekilde çoğaldı
ve karmaşık bir hal aldı.
Bunalımlar içinde olan insanımız
yol gösterici rehberler beklemekte.
Yolların ortasında bulunan insanımız
bu karmaşık yollar içinde
kendine doğruyu gösterecek
rehberi bulabilecek mi
acaba..